

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HATÁROZATAI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HIVATALOS LAPJA

TARTALOM

Szám	Tárgy	Oldal
458/D/2008. AB határozat	A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 74. § (1) bekezdés <i>c)</i> pontja szövegében a „kirendelt” szó alkotmányellenességének vizsgálatáról.....	864
916/B/2008. AB határozat	Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 20. § (7) bekezdés <i>e)</i> pontja és az 53/C. § (8)–(9) bekezdései, valamint az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény 2. § 9. és 11. pontjai, továbbá a 3/11. számú melléklete alkotmányellenességének vizsgálatáról	866
704/B/2009. AB határozat	A lakások és helyiségek bérletére, valamint az elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvény 25. § (1) bekezdés második mondatában szereplő „nyolc napon belül”, valamint a „további nyolc napon belül” fordulat alkotmányellenességnek vizsgálatáról.....	873
908/E/2009. AB határozat	Mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség vizsgálatáról az Alkotmány 19. § (3) bekezdés <i>d)</i> pontjával összefüggésben	876
1194/B/2010. AB határozat	A jogi segítségnyújtásról szóló 2003. évi LXXX. törvény 5. § (1) bekezdése és a költségmentesség alkalmazásáról a bírósági eljárásban szóló 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 6. § (1)–(2) bekezdése és 10. § (1) bekezdés <i>c)</i> pontja alkotmányellenességének vizsgálatáról	878
1688/B/2010. AB határozat	A gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény 110. § (1) bekezdése alkotmányellenességének vizsgálatáról	881
490/B/2004. AB végzés	Az alkotmánybírósági eljárás megszüntetéséről.....	883
342/B/2005. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról.....	883
868/B/2006. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról.....	885
225/B/2007. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról és az alkotmánybírósági eljárás megszüntetéséről.....	886
433/B/2011. AB végzés	Az alkotmánybírósági eljárás megszüntetéséről.....	888
879/I/2011. AB elnöki végzés	A nyilvánvalóan alaptalan indítvány elutasításáról	889

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK HATÁROZATAI

458/D/2008. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Somogy Megyei Bíróság 2. Bkf.41/2008/2. számú végzése ellen benyújtott, a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 74. § (1) bekezdés c) pontja szövegében a „kirendelt” szó alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

Indokolás

I.

Az indítványozó – képviselője útján, az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 48. § (2) bekezdésében meghatározott határidőben – alkotmányjogi panaszt nyújtott be a Somogy Megyei Bíróság 2. Bkf.41/2008/2. számú végzése ellen.

1. Az indítványozó ellen sikkasztás büntette miatt folyamatban volt pótmagánvádas ügyben az elsőfokú bíróság az indítványozót felmentette, a pótmagánvádlót pedig – külön végzésben – a meghatalmazott védő munkadíjának megfizetésére kötelezte. A Somogy Megyei Bíróság 2. Bkf.41/2008/2. számú, a bűnügyi költség viselését jogerősen meghatározó végzése a meghatalmazott védő munkadíja tekintetében az indítványozó mint terhelt és a védő által előterjesztett indítványt elutasította. Döntését a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 74. § (1) bekezdésének, 339. § (3) bekezdésének és 344. § (1) bekezdésének összevetésére alapozta, aminek következtében a pótmagánvádra folyó eljárásban a vádlott felmentése esetén a pótmagánvádló nem kötelezhető a meghatalmazott védő munkadíjának megfizetésére. Amennyiben a vádat az ügyész képviselte volna, akkor az állam a védői munkadíjat – a 26/2003. (VII. 1.) IM–BM–PM együttes rendelet 3. § (1) bekezdése szerinti keretben – megértítette volna.

2. Az indítványozó kérte, hogy az Alkotmánybíróság semmisítse meg a Be. „74. § (1) bekezdés c) pontjában »a kirendelt védőnek és a sértett, a magánfél, valamint a pótmagánvádló képviselőjének készkiadása és díja, akkor is, ha azt az állam nem előlegezte« szövegrészből a kivastagított részt, mert sérti az indítványozókat az alkotmány

70/A. §-ában deklarált alkotmányos alapjogát.” Kérte továbbá, hogy az Alkotmánybíróság „a határozat meghozatalától számított visszamenőleges hatállyal állapítsa meg a Somogy Megyei Bíróság előtt 2. Bkf.41/2008. számon folyamatban volt ügyben az alkotmányellenes jogszabály alkalmazásának kizárását.”

II.

Az alkotmányjogi panasszal érintett jogszabályi rendelkezések:

1. Az Alkotmány rendelkezése:

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.

(2) Az embereknek az (1) bekezdés szerinti bármilyen hátrányos megkülönböztetését a törvény szigorúan bünteti.

(3) A Magyar Köztársaság a jogegyenlőség megvalósulását az esélyegyenlőtlenségek kiküszöbölését célzó intézkedésekkel is segíti.”

2. A Be. rendelkezése:

„74. § (1) Bűnügyi költség

a) az a költség, amelyet az ügyben az eljárás megindításától a büntetés végrehajtásának befejezéséig, továbbá a rendkívüli jogorvoslati eljárás, valamint a különleges eljárások során az állam előlegezett,

b) a terheltnek, a sértettnek, a magánfélnek, a pótmagánvádlónak és a magánvádlónak, a terhelt és a sértett törvényes képviselőjének az ügyben felmerült készkiadása, akkor is, ha azt az állam nem előlegezte,

c) a kirendelt védőnek és a sértett, a magánfél, valamint a pótmagánvádló képviselőjének készkiadása és díja, akkor is, ha azt az állam nem előlegezte.”

III.

Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.

1. Az alkotmányjogi panasz a támadott bírósági határozatban alkalmazott Be. szabályok közül csupán a 74. § (1) bekezdés c) pontjában a védőre vonatkozó, szűkítő rendelkezés alkotmányossági vizsgálatára, és annak a megkülönböztetésnek a megszüntetésére irányult, hogy míg a kirendelt védő munkadíja a büntetőeljárás során felmerülő

és elszámolható bűnügyi költség körébe tartozik, addig a meghatalmazott védő munkadíja nem.

Az Alkotmánybíróság a bűnügyi költség előlegezésével, illetve viselésével összefüggő szabályok alkotmányosságának vizsgálata kapcsán a 401/B/1992. AB határozatban kifejtette: A büntetőeljárás – mint az állami büntetőhatalom működtetésének törvényben meghatározott rendje – mind az állam, mind pedig a büntetőeljárás alá vont személy részéről költségekkel jár. Költséget jelent magának a bűnüldöző és igazságszolgáltatási szervezetnek fenntartása is. Tekintettel arra, hogy ez az állam alkotmányos kötelezettsége, az általános bűnügyi költségeket az állami költségvetés, közvetve az egész társadalom viseli. Mivel az általános bűnügyi költségek sohasem hárulnak az egyes büntetőeljárások résztvevőire, ezekről nem kell rendelkezni. A konkrét ügyekben felmerülő, az állam, illetve az eljárásban résztvevő személyek oldalán felmerülő költségek viselése azonban már a büntetőeljárás szabályozás tárgya.

A büntetőeljárás akadálytalan lefolytatásának biztosítása érdekében az egyes ügyekben felmerülő költségeket az állam nyomban előlegezi, amint annak szükségessége felmerül. A bűncselekmény elkövetésének alapos gyanúja alapján terhelti pozícióba került személynek részben jogai, elsősorban a védelemhez való jog gyakorlásával összefüggésben, részben az eljárási folyamatban való személyes részvételének kötelezettsége következtében merülhetnek fel költségei. (ABH 1994, 528, 529.)

Az Alkotmánybíróság szerint nem jelent alkotmányellenes megkülönböztetést, hogy a kirendelt védő költségeit az állam előlegezi az eljárás folyamán, a meghatalmazás költségeit azonban a terhelt köteles viselni. Mindazon esetekben, amikor a védelemhez való jog érvényesüléséhez a törvény előírásai alapján vagy az eljáró hatóság megítélése szerint védő közreműködésére van szükség, ez a védő kirendelésével biztosított. A kirendelt védő munkadíjának és készkiadásának állam általi előlegezése nyújt anyagi alapot a jogegyenlőség megteremtéséhez, az esélyegyenlőtlenségek kiküszöböléséhez. (ABH 1994, 528, 531.)

2. A kirendelt védő munkadíját a bűnügyi költségek körébe soroló törvényi rendelkezésből nem vezethető le az alkotmányjogi panaszban sérelmezett helyzet. Az ugyanis a Be.-nek a bűnügyi költség viseléséről rendelkező két másik szabályából következik.

Amennyiben a vádat az ügyész képviselte, és a bíróság a vádlottat felmenti, vagy az eljárást az ügyész vádelejtése miatt megszünteti, az állam a határozat jogerőre emelkedésétől számított harminc napon belül – a külön jogszabályban meghatározott mértékben – megtéríti a vádlott költséget, továbbá védőjének az eljárás során nem előlegezett díját és költségét [Be 339. § (3) bekezdés]. Ha azonban az ügyész nem kíván büntető igényt érvényesíteni, és a törvény lehetőséget ad a sértettnek (Be. 51. §) a pótmagánvádlókénti fellépésre [Be. 53. §, 199. §, 229–233. §], a vádlott felmentése, avagy vele szemben az eljárás megszüntetése esetén a pótmagánvádló a Be. 74. § (1) bekezdésében

meghatározott bűnügyi költségből azt a költséget viseli, amely a fellépése után keletkezett [Be. 344. § (1) bekezdés].

A közvádas és a pótmagánvádas ügyekben vádlottként szereplő személyek felmentése esetén a kirendelt és a meghatalmazott védő munkadíjának megtérítésében az eltérés a Be. 339. § (3) bekezdése és a 344. § (1) bekezdése alapján következik be. E szabályokat a bíróság alkalmazta, az alkotmányjogi panasz indokolásának érvelésében megjelentek, azonban az alkotmányjogi panasz nem e szabályok alkotmányosságának megállapítására és megsemmisítésére irányult. Így a rendelkezéseknek az Alkotmány 70/A. §-a alapján történő érdemi vizsgálatára – az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 20. §-ában meghatározott indítványhoz kötöttsége következtében – nem kerülhetett sor.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panaszban támadott rendelkezés, a Be. 74. § (1) bekezdés c) pontja szövegében a „kirendelt” szó nincs alkotmányossági szempontból értékelhető összefüggésben az Alkotmánynak a hátrányos megkülönböztetést tiltó, illetve az esélyegyenlőség elősegítését előíró 70/A. §-ával.

Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az érdemi alkotmányossági összefüggés hiánya az indítvány elutasítását eredményezi [985/B/1991. AB határozat, ABH 1991, 652, 653–654., 32/2000. (X. 20.) AB határozat, ABH 2000, 215, 220.]. Ezért az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt elutasította, aminek következtében értelemszerűen nem mondta ki a jogszabály alkalmazásának tilalmát sem.

Budapest, 2011. szeptember 20.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

916/B/2008. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítványok tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 20. § (7) bekezdés *e*) pontja és az 53/C. § (8)–(9) bekezdései, valamint az Országos Területrendezési Tervekről szóló 2003. évi XXVI. törvény 2. § 9. és 11. pontjai, továbbá a 3/11. számú melléklete alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványokat elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 62. § (1) bekezdés *l*) pontja, továbbá az Országos Területrendezési Tervekről szóló 2003. évi XXVI. törvény 4. § (2) bekezdés *k*) pontja és a 22. § (2) bekezdés *j*) pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványokat visszautasítja.

3. Az Alkotmánybíróság az Országos Területrendezési Tervekről szóló 2003. évi XXVI. törvény egésze alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló – az Alkotmány 2/A. §-ára alapított – indítványt visszautasítja.

4. Az Alkotmánybíróság az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 53/C. § (10) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

Indokolás

I.

1. Az Alkotmánybírósághoz két indítvány érkezett, melyek az épített környezet alakításáról és védelméről szóló – a 2008. évi XLIX. törvénnyel módosított – 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: *Étv.*), valamint az Országos Területrendezési Tervekről szóló – a 2008. évi L. törvénnyel (a továbbiakban: OTTmódtv.) módosított – 2003. évi XXVI. törvény (a továbbiakban: OTTtv.) egyes rendelkezései alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérték utólagos normakontroll indítvány keretében. Az indítványok részben a módosító, részben pedig a módosított törvények rendelkezéseit támadták.

A folyamatban levő ügyeket – azok tárgyi összefüggése miatt – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egysé-

ges szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü határozat (a továbbiakban: *Ügyrend*, ABK 2009. január, 3.) 28. § (1) bekezdése alapján egyesítette, és egy eljárásban bírálta el.

2. Az egyik indítványozó az *Étv.* 20. § (7) bekezdés *e*) pontjának és 53/C. § (8) bekezdésének, valamint az OTTtv. 2. § 9. és 11. pontjainak és 22. §-ának [tartalmát tekintve csak a 22. § (2) bekezdés *j*) pontjának], továbbá a 3/11. számú mellékletének megsemmisítését kérte.

2.1. A honvédelmi és a kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi terület fogalmát az OTTtv. 2. § 9. és 11. pontjai tartalmazzák. A kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi terület övezetre – mint országos övezetre – vonatkozó előírások az OTTtv. 16/C. §-ában, a honvédelmi terület övezetére – mint kiemelt térségi és megyei övezetre – irányadó szabályok pedig az OTTtv. 27/A. §-ában szerepelnek. Az OTTtv. tekintetében az indítványozó azt kifogásolja, hogy a jogszabály nem határozza meg, hogy melyek az egyes honvédelmi és a kiemelt fontosságú honvédelmi területek minősítésének az ismérvei, aminek következtében az önkormányzatok nem tudják elvégezni e területek tényleges lehatárolását. Mindez álláspontja szerint sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt jogállamiság részét képező jogbiztonság követelményét. Indítványában azt is sérelmezi, hogy habár az OTTtv. 2. § 11. pontja látszólag meghatározza a kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi területek fogalmát, de valójában – ismérvek hiányában – a konkrét területek a Honvédelmi Minisztérium egyedi döntései révén kerültek az OTTtv. 3/11. számú mellékletébe. Mindezek mellett – megítélése szerint – sérül a jogorvoslathoz való jog [Alkotmány 57. § (5) bekezdés] is, mert a lehatárolási kötelezettség teljesítésével szemben nem érvényesíthetők a tulajdonosi és a közérdekekhez fűződő jogok.

2.2. Az indítványozó aggályosnak tartja továbbá, hogy a jogalkotó az *Étv.* 20. § (7) bekezdés *e*) pontjával – az OTTtv. módosításával létrehozott új honvédelmi jellegű övezeti területekre vonatkozóan – megtiltja az önkormányzatoknak, hogy változtatási, telekalakítási, illetőleg építési tilalmat rendelhessenek el, miközben a jogalkotó természetvédelmi területet (pl. Natura 2000) minősít honvédelmi területté (e jogszabályi rendelkezés értelmében az érintett önkormányzat által elrendelt változtatási, telekalakítási, illetőleg építési tilalom nem terjed ki a honvédelmi és a kiemelt fontosságú honvédelmi területre). E tekintetben különösen sérelmesnek tartja, hogy amíg a Natura 2000 irányelvek szélsőségesen szigorú korlátozásokat vezetnek be a magántulajdonosokra vonatkozóan (táj és élővilág védelmére való hivatkozással), addig a természetvédelmi területen honvédelmi objektumok hozhatók létre, amelyek környezetromlást idéznek elő. Az indítványozó szerint ez a szabályozás diszkriminatív (Alkotmány 70/A. §), sérti az egészséges környezethez való jogot (Alkotmány 18. §), a lehető legmagasabb szintű testi és lelki egészséghez való jogot (Alkotmány 70/D. §), valamint a

helyi társadalom önrendelkezési jogát [Alkotmány 44/A. § (1) bekezdés *a*) pont], mert a kiemelt fontosságú honvédelmi területek tekintetében nem érvényesíthetők az Étv. 9. §-ában szabályozott eljárási garanciák.

2.3. Az indítványozó általánosságban a nemzetközi kötelezettségek (2001/42/EC Irányelv) megsértésére is hivatkozik az OTTtv. egésze vonatkozásában, ami véleménye szerint az Alkotmány 2/A. §-ával ellentétes. Végül pedig azt kifogásolja, hogy az OTTtv. 3/11. számú mellékletében Telkibánya is kijelölésre került, mint kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi terület övezete, annak ellenére, hogy a település közigazgatási területén nincs olyan állami tulajdonban lévő és a Honvédelmi Minisztérium által honvédelmi céllal kezelt terület, amelyen katonai objektum állna, ezért véleménye szerint Telkibánya kijelölésével a jogbiztonság [Alkotmány 2. § (1) bekezdés] követelménye sérül.

3. A másik indítványozó az Étv. 20. § (7) bekezdés *e*) pontját, az 53/C. § (8)–(10) bekezdéseit és 62. § (1) bekezdés *l*) pontját, valamint az OTTtv. 2. § 9. és 11. pontjait, és 4. § (2) bekezdés *k*) pontját sérelmezte.

Az Étv. 20. § (7) bekezdés *e*) pontjának fent ismertetett tartalma mellett az Étv. 62. § (1) bekezdés *l*) pontja felhatalmazást ad a Kormánynak a sajátos építményfajták körébe tartozó honvédelmi, katonai és nemzetbiztonsági célú építmények építésügyi szabályozására. Az indítványozó szerint a támadott szabályozás korlátlan lehetőséget nyújt az állam számára, hogy olyan objektumokat hozzon létre, amelyek környezetromlást idéznek elő. Az indítványozó különösen sérelmesnek tartja, hogy az Étv. és az OTTtv. támadott rendelkezései alapján gyakorlatilag Pécs város egész közigazgatási területe kiemelt fontosságú honvédelmi területté vált. Megítélése szerint nem indokolt és az arányosság elvével ellentétes, hogy a jogalkotó Magyarország területének 6 %-át, ezen belül nagyvárosokat és természetvédelmi területeket (pl. Natura 2000, Mecsek, Tubes) kiemelt fontosságú katonai övezetbe sorolja. Az indítványozó úgy véli, hogy a fenti szabályozás sérti az egészséges környezethez való jogot (Alkotmány 18. §) és a lehető legmagasabb szintű testi és lelki egészséghez való jogot (Alkotmány 70/D. §), mivel nem teszi lehetővé az önkormányzatok számára az Étv. 20. §-ában szabályozott tilalmak elrendelését, pusztán azon az alapon, hogy honvédelmi területet érint. Ezen túlmenően a kifogásolt jogszabályok kiüresítik az önkormányzatoknak az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésében szabályozott rendeletalkotási jogosultságát. Az Étv. 53/C. § (8)–(10) bekezdéseit pedig az indítványozó azért kifogásolja, mert e szabályok korlátozzák a fellebbezési jogot és leszűkítik a jogorvoslatot igénybe vehető körét, ami az Alkotmány 57. § (5) bekezdésében rögzített jogorvoslatihoz való jog sérelmét eredményezi.

Az Alkotmánybíróság beszerezte a honvédelmi miniszter véleményét.

II.

1. Az Alkotmánynak az indítványokkal érintett rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„18. § A Magyar Köztársaság elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez.”

„44/A. § (1) A helyi képviselőtestület:

a) önkormányzati ügyekben önállóan szabályoz és igazgat, döntése kizárólag törvényességi okból vizsgálható felül, (...)

(2) A helyi képviselő-testület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes más jogszabállyal.”

„57. § (5) A Magyar Köztársaságban a törvényben meghatározottak szerint mindenki jogorvoslattal élhet az olyan bírósági, közigazgatási és más hatósági döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. A jogorvoslati jogot – a jogviták ésszerű időn belüli elbírálásának érdekében, azzal arányosan – a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával elfogadott törvény korlátozhatja.”

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.”

„70/D. § (1) A Magyar Köztársaság területén élőknek joguk van a lehető legmagasabb szintű testi és lelki egészséghez.

(2) Ezt a jogot a Magyar Köztársaság a munkavédelem, az egészségügyi intézmények és az orvosi ellátás megszervezésével, a rendszeres testedzés biztosításával, valamint az épített és a természetes környezet védelmével valósítja meg.”

2. Az Étv.-nek az indítványokkal érintett és támadott rendelkezései:

„20. § (1) Az érintett területre

a) változtatási tilalom rendelhető el a helyi építési szabályzat, a szabályozási terv készítésének időszakára annak hatálybalépéséig,

b) telekalakítási, illetve építési tilalom rendelhető el

ba) a településrendezési feladatok megvalósítása, végrehajtása, továbbá a természeti, környezeti veszélyeztettség megelőzése,

bb) a természet-, illetve a környezet védelméről szóló törvényekben foglaltak érvényre juttatása érdekében.

(...)

(7) A tilalom nem terjed ki:

(...)

e) a honvédelmi és a kiemelt fontosságú honvédelmi területre.”

„53/C. § (8) Az építésügyi hatóság határozata honvédelmi okból akkor nyilvánítható fellebbezésre tekintet nélkül végrehajthatónak, ha az kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi területen megvalósuló, és a külön jogszabály szerinti honvédelmi és katonai célú építmény építésügyi hatósági engedélyezésére irányul.

(9) A (8) bekezdésben meghatározott esetben a fellebbezést elbíráló hatóság

a) az ügyfél kérelmére a közérdekre tekintettel, vagy abban az esetben, ha az az ügyfél különös méltánylást érdemlő jogának, vagy jogos érdekének érvényesítése érdekében szükséges, vagy

b) a szakhatóság felügyeleti szervének kérelmére, ha az ügyben eljáró építésügyi hatóság a szakhatóság állásfoglalását figyelmen kívül hagyta, illetve az eljárását mellőzte a határozat végrehajtását felfüggesztheti.”

„62. § (1) Felhatalmazást kap a Kormány arra, hogy

(...)

l) a sajátos építményfajták körébe tartozó honvédelmi, katonai és nemzetbiztonsági célú építményekre vonatkozóan az építésügyi és építésfelügyeleti hatóságok kijelölését, az építésfelügyeleti ellenőrzési tevékenységet, az építésügyi és építésfelügyeleti hatósági ügyek döntésre való szakmai előkészítését, a döntés meghozatalát, végrehajtását ellátó köztisztviselők szakirányú felsőfokú végzettségét és szakmai gyakorlatát, valamint az építésügyi hatósági engedélyezési és kötelezési eljárások, az építésügyi hatósági ellenőrzés és az építésfelügyeleti tevékenység részletes szakmai szabályait, a hatósági határozatok és végzések, illetve az építészeti-műszaki tervek részletes tartalmi követelményeit, továbbá az e tevékenységek ellátásához szükséges nyilvántartások létesítésének és működésének sajátos szabályait

(...)

rendelettel állapítsa meg.”

3. Az OTTtv.-nek az indítványokkal érintett és támadott rendelkezései:

„2. § E törvény alkalmazásában:

(...)

9. *honvédelmi terület*: kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben megállapított övezet, amely a Magyar Honvédség alapfeladatai rendeltetésszerű, szakszerű és jogszerű ellátásához szükséges objektumok elhelyezésére, illetve tevékenységek végzésére szolgál,

(...)

11. *kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi terület*: országos területrendezési tervben megállapított, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben alkalmazott övezet, amelyben a Magyar Köztársaság védelmi képességeit alapvetően meghatározó, vagy a NATO-tagságból eredő, valamint a nemzetközi szerződéseiben vállalt kötelezései teljesítésére hivatott objektumok elhelyezésére szolgáló területek találhatók,

(...)

„4. § (1) Az ország településein, az egyes térségekben a területfelhasználásra és az építésre vonatkozó szabályokat e törvény rendelkezéseivel összhangban kell kialakítani.

(2) Az ország szerkezeti tervét a törvény M=1:500 000 méretarányú 2. számú melléklete, az országos övezetek határait a törvény M=1:500 000 méretarányú 3. számú melléklete tartalmazza, az alábbiak szerint:

(...)

k) 3/11. számú melléklet a kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi terület övezetéről.”

„22. § (1) A térségi hulladéklerakó hely kijelöléséhez vizsgálat alá vonható terület övezetében térségi hulladéklerakó hely csak külön jogszabályban meghatározott vizsgálatok és az országos, illetve területi hulladékgazdálkodási tervek alapján jelölhető ki.

(2) Az övezet meghatározásánál figyelembe kell venni, hogy

(...)

j) kiemelt fontosságú honvédelmi területen és honvédelmi területen,

(...)

térségi hulladéklerakó hely nem jelölhető ki.”

III.

Az indítványok nem megalapozottak.

1. Az Alkotmánybíróság a támadott jogszabályi rendelkezések alkotmányossági vizsgálata során észlelte, hogy azok egy része az indítványok benyújtását követően – az alábbiak szerint – megváltozott.

Az építési beruházások megvalósításának elősegítése érdekében egyes törvények módosításáról szóló 2009. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Étv mód.) 46. § (7) bekezdés 22. pontja szerint 2009. július 4. napján hatályát veszítette az Étv. 53/C. § (8) bekezdésében a „(9) bekezdésben foglalt eltéréssel” szövegrész, valamint az Étv. 53/C. § (10) bekezdése.

Az Étv mód. 30. § (5) bekezdése anélkül módosította az Étv. 62. § (1) bekezdés l) pontját, hogy annak lényegi tartalmát megváltoztatta volna, illetve az indítványozó által felvetett alkotmányossági problémát érintette volna.

Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata, hogy a módosított vagy hatályon kívül helyezett jogszabályi rendelkezés alkotmányellenességét főszabály szerint az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 38. §-ában foglalt bírói kezdeményezés és az Abtv. 48. §-a szerinti alkotmányjogi panasz esetében [10/1992. (II. 25.) AB határozat, ABH 1992, 72, 76.] vizsgálja. Tekintettel arra, hogy jelen ügyben mindkét indítvány utólagos normakontroll, ezért az Alkotmánybíróság a vizsgálatot az elbíráláskor hatályos jogszabályszöveg tekintetében végezte el.

Mivel a jogalkotó az Étv. 53/C. § (10) bekezdését hatályon kívül helyezte, azért az Alkotmánybíróság az eljárást

e jogszabályi rendelkezés vonatkozásában az Ügyrend 31. § a) pontja alapján megszüntette.

2. Az indítványozók által megjelölt alkotmányossági probléma kiindulópontja az, hogy az OTTtv. nem határozza meg, hogy melyek az egyes honvédelmi és a kiemelt fontosságú honvédelmi területek minősítésének az ismérvei, amely álláspontjuk szerint a jogbiztonság [Alkotmány 2. § (1) bekezdés] követelményének sérelmét okozza.

Az OTTtv. 2. § 9. és 11. pontja a honvédelmi terület és a kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi terület fogalmát az országos, a kiemelt térségi és a megyei területrendezési tervekre való utalással határozza meg. Erre figyelemmel az Alkotmánybíróság az alábbiakban áttekintette a három területrendezési terv-fajta előkészítésének folyamatát és elfogadásuk menetét.

A kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi terület övezete *országos* övezetnek, míg a honvédelmi terület övezete *kiemelt térségi és megyei* övezetnek minősül.

A területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény (a továbbiakban: Tft.) 6. § c) és d) pontjai értelmében az *Országgyűlés* meghatározza a kiemelt térségek körét és elfogadja a területfejlesztés eszköz- és intézményrendszerének átfogó szabályait, valamint törvénnyel elfogadja az ország, illetve a Budapesti Agglomeráció és a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet területrendezési tervét (ezeknek a kidolgozása a területrendezésért felelős miniszter feladata). Azaz az országos területrendezési terv és a kiemelt térségi területrendezési terv elfogadása az Országgyűlés feladata.

A Tft. 11. § (1) bekezdése alapján a megye területére vonatkozó területrendezési tervet a *megyei önkormányzat* (a területrendezésért felelős miniszter állásfoglalásának beszerzését követően) készíti és fogadja el. A rendelettervezetethez csatolni kell az állami főépítész nyilatkozatát a megyei területrendezési tervnek az országos és a kiemelt térségi tervekkel való összhangjáról [Tft. 23/C. § (4) bekezdés]. Emellett – mintegy a Tft. fenti szabályainak technikai végrehajtásaként – az OTTtv. 16/C. § (1) bekezdése előírja azt is, hogy a kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi terület övezetét a kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben a tényleges kiterjedésének megfelelően kell lehatárolni.

A Tft. 23/C. § (1) értelmében a kiemelt térség és a megye területrendezési tervét egyeztetni kell a külön jogszabályban meghatározott államigazgatási, önkormányzati és érdek-képviselői szervekkel, valamint az érdekelt társadalmi szervezetekkel.

Azt, hogy melyek ezek a szervek, azt a kiemelt térségi és megyei területrendezési tervek, valamint a településrendezési tervek készítése során az országos, a kiemelt térségi és a megyei övezetek területi érintettségével kapcsolatosan állásfoglalásra kötelezett államigazgatási szervek köréről és az eljárás részletes szabályairól szóló 282/2009. (XII. 11.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) tartalmazza. Az R. 1. számú melléklete ugyanis részletesen felsorolja, hogy a kiemelt térségi és a megyei területrendezési terv

készítése vagy módosítása során előzetes adatszolgáltatásra mely államigazgatási szervek kötelesek.

Ennek értelmében az OTTtv.-ben meghatározott *országos övezetekben* a kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi terület tekintetében, a *kiemelt térségi és megyei övezetekben* pedig a honvédelmi terület tekintetében az adatszolgáltatásra a honvédelemért felelős miniszter jogosult és egyben köteles.

Az ismertetett jogszabályi rendelkezésekből egyértelműen az következik, hogy ezen speciális feladatokat ellátó területek kijelölése összetett szakmai (honvédelmi, katonai-biztonsági) kérdés. A Magyar Köztársaság szempontjából alapvető stratégiai és biztonságpolitikai tényező ugyanis az, hogy mely területek minősülnek honvédelmi területnek, illetve, hogy melyek a kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi területek. Olyan szakkérdésnek minősül ez, melynek eldöntéséhez a szükséges speciális (és akár államtitoknak is minősülő) ismeretekkel a honvédelemért felelős miniszter rendelkezik. A miniszter ezen állásfoglalása azonban nem minősül hatósági határozatnak, hanem az egy, a jogalkotási eljárás során kifejtett szakmai álláspontnak tekinthető, mely alapját képezi egy későbbi jogalkotói döntésnek. A honvédelemről és a Magyar Honvédségről szóló 2004. évi CV. törvény 204. § (1) bekezdés n) pontja meghatározza a honvédelmi érdek fogalmát, miszerint az az ország biztonságát, katonai védelmi képességét meghatározó módon befolyásoló körülmények összessége, ideértve különösen az alkotmányos rend védelméhez, a szövetségesi kötelezettségek teljesítéséhez, a függetlenség elleni támadó szándékú törekvések, a szuverenitást és területi integritást sértő vagy veszélyeztető törekvések elhárításához fűződő érdekeket.

A honvédelmi területeket a területrendezési tervek közigazgatási egyeztetési eljárása során a honvédelmi tárca – a Magyar Honvédség valós diszlokációjára és a honvédelem közép-, és hosszú távú fejlesztési terveire alapuló – terület-felhasználásra vonatkozó adatszolgáltatása alapján, konszenzussal kell meghatározni. E tervezési szabályok az OTTtv.-ben meghatározott alapelveknek megfelelően, a terület- és településrendezési szabályok hierarchiájára épülve, a más övezetknél alkalmazottakkal egyezően kerültek meghatározásra.

A *honvédelmi terület* övezetét a településszerkezeti tervben beépítésre szánt vagy beépítésre nem szánt „különleges honvédelmi terület” területfelhasználási egységbe kell sorolni (OTTtv. 27/A. §).

A *kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi területté* minősítés célja az, hogy megakadályozza a katonai feladatokat negatívan befolyásoló fejlesztéseket és beruházásokat, valamint a környezeti állapot romlását. A kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi terület övezetének bevezetését – szól az OTTmódtv. részletes indokolása – „az ország védelmi képességét meghatározó, a NATO-tagságból eredő, valamint a nemzetközi szerződéseiben vállalt kötelezettségei teljesítéséhez szükséges objektumok és területek fenntartása indokolja. Az övezet a települések teljes közigazgatási területét magába foglalja, de ez csak annyit fejez ki,

hogy az adott település területén található a fenti célt szolgáló objektum. Az önkormányzatokra vonatkozó kötelezettség, hogy a település rendezési tervében az említett területeket beépítésre szánt, vagy beépítésre nem szánt különleges honvédelmi terület területfelhasználási egységbe sorolják”.

Ettől elkülönülő kérdés az ezeken a honvédelmi területeken folytatott építésügyi hatósági engedélyezési eljárások lefolytatása, ugyanis e speciális területek kijelölésére konkrét katonai létesítmények megépítése érdekében, azt megelőzően kerül sor. Az ilyen sajátos építményszíntű körébe tartozó honvédelmi és katonai célú építményekre vonatkozó építésügyi hatósági engedélyezési eljárások szabályait a 40/2002. (III. 21.) Korm. rendelet rendezi. Ennek 3. § (1) bekezdése szerint a Kormány a katonai építésügyi hatósági jogkör gyakorlójaként, országos illetékességgel első fokon a Honvédelmi Minisztérium Központi Ellenőrzési és Hatósági Hivatal vezetőjét, másodfokon pedig a honvédelemért felelős minisztert jelöli ki.

A honvédelemért felelős miniszter a területekre vonatkozó álláspontjának kialakítása során köteles figyelemmel lenni az OTTtv. 2. § 9. és 11. pontjában foglaltakra, és azt a rendeltetésszerűség, szakszerűség és jogszerűség törvényi keretei között kell kialakítania. A miniszter ilyen esetekben nem is egyedi döntést hoz, hanem – az ország biztonságát szem előtt tartó – adatszolgáltatási kötelezettséget teljesít a döntéshozók (az Országgyűlés, illetve a megyei önkormányzat) számára. Önmagában tehát az a körülmény, hogy ilyen – az egész ország katonai biztonságát alapvetően érintő – szakkérdésben a miniszter álláspontját a döntéshozók figyelembe veszik, nem eredményezi a jogbiztonság követelményének sérelmét. A honvédség köteles ugyanis ellátni az alkotmányos és a honvédelmi törvényből fakadó feladatait, a béke fenntartását és a biztonság garantálását, valamint egy esetleges katonai támadás esetén az ország területi egységének és lakosságának a védelmét. Az Alkotmánybíróság ismételten hangsúlyozza, hogy a kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi terület övezete a települések teljes közigazgatási területét magába foglalja, de ez csak annyit fejez ki, hogy az adott település területén található honvédelmi célt szolgáló objektum. Ezért az Alkotmánybíróság az OTTtv. 2. § 9. és 11. pontjának megsemmisítésére irányuló indítványokat elutasította.

3. Az egyik indítványozó azt is sérelmezte, hogy a jogorvoslathoz való joga [Alkotmány 57. § (5) bekezdés] az OTTtv. 2. § 11. pontja miatt azért sérül, mert a lehatárolási kötelezettség teljesítésével szemben nem érvényesíthetők a tulajdonosi és a közérdekhez fűződő jogok, az érintett területek ugyanis a Honvédelmi Minisztérium egyedi döntései révén kerültek az OTTtv. 3/11. számú mellékletébe.

Az Alkotmánybíróság több határozatában [legelőször az 5/1992. (I. 30.) AB határozatban] kifejtette, hogy az Alkotmány a jogorvoslathoz való jogot az alkotmányos alapjogok között rögzíti. A jogorvoslati jog mint alkotmányos alapjog megköveteli, hogy az érdemi, ügydöntő határozat tekintetében a jogorvoslat biztosítsa a döntést hozó szerv-

től eltérő más szerv részéről a felülvizsgálatot. A jogorvoslathoz való jog, mint alkotmányos alapjog immanens tartalma az érdemi határozatok tekintetében a más szervhez vagy ugyanazon szervezeten belüli magasabb fórumhoz fordulás lehetősége (ABH 1992, 27, 31.).

Az Alkotmánybíróság jelen határozat indokolásának III/2. pontjában foglaltak megisméltése nélkül utal arra, hogy a honvédelmi területek, illetve a kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi területek területrendezési tervekben történő kijelölése nem egyedi döntések révén valósul meg, e területek kijelölése nem hatósági határozattal, hanem az érintett szervek bevonásával, az általuk védett érdekek figyelembevételével történik. A közreműködő szervek konszenzusának hiányában pedig a jogorvoslathoz való jog sérelme nem merül fel. Emiatt az Alkotmánybíróság az OTTtv. 2. § 11. pontja alkotmányellenességének megállapítására irányuló indítványt elutasította.

4. Az egyik indítványozó azt is sérelmesnek tartotta, hogy a jogalkotó az Étv. 20. § (7) bekezdése e) pontjával az új övezeti területekre vonatkozóan megtiltja az önkormányzatoknak, hogy építési tilalmat rendelhessenek el. Az indítványozó szerint ez a szabályozás diszkriminatív (Alkotmány 70/A. §), mivel „egyes jogalanyokat felment kötelezettségeik alól, másokat nem”. Emellett a szabály az indítványozó szerint sérti az egészséges környezethez való jogot (Alkotmány 18. §), a lehető legmagasabb szintű testi és lelki egészséghez való jogot (Alkotmány 70/D. §), valamint a helyi társadalom önrendelkezési jogát is [Alkotmány 44/A. § (1) bekezdés a) pont], mert a kiemelt fontosságú honvédelmi területek tekintetében nem érvényesíthetők az Étv. 9. §-ában szabályozott eljárási garanciák.

4.1. Az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdését az Alkotmánybíróság – állandó gyakorlata szerint – a jogegyenlőség általános elvét megfogalmazó alkotmányi követelményként értelmezte és kifejtette, hogy bár szövetszerűen az alapvető jogok tekintetében tiltja a hátrányos megkülönböztetést, a tilalom – ha a megkülönböztetés sérti az emberi méltósághoz való alapvető jogot – kiterjed az egész jogrendszerre. Személyek közötti diszkriminációról csak akkor lehet szó, ha a jogalkotó valamely személyt vagy embercsoportot más, azonos helyzetben lévő személyekkel vagy embercsoporttal történt összehasonlításban kezel hátrányosabb módon [először: 32/1991. (VI. 6.) AB határozat, ABH 1991, 146, 161-162.].

Az önkormányzatok által elrendelt változtatási és telekalakítási tilalom alóli kivételek meghatározása a hátrányos megkülönböztetés tilalmával nem hozható összefüggésbe.

Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az érdemi alkotmányossági összefüggés hiánya az indítvány elutasítását eredményezi [698/B/1990. AB határozat, ABH 1991, 716-717.; 108/B/1992. AB határozat, ABH 1994, 523-524.; 19/2004. (V. 26.) AB határozat, ABH 2004, 321, 343.], ezért az indítványt e tekintetben elutasította.

4.2. Az Alkotmánybíróság számos határozatában értelmezte az egészséges környezethez való jogot (Alkotmány

18. §), valamint a lehető legmagasabb szintű testi és lelki egészséghez való jogot (Alkotmány 70/D. §) is. Egyetlen értelmezés sem hozható azonban közvetlen alkotmányos összefüggésbe az indítványozó által támadott jogszabályi rendelkezéssel, ezért az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a vonatkozásban is elutasította.

4.3. Az indítványozó szerint az Étv. 20. § (7) bekezdés *e)* pontja az Alkotmánynak a helyi társadalom önrendelkezési jogát biztosító 44/A. § (1) bekezdés *a)* pontját is sérti, illetve azt kiüresíti.

A helyi önkormányzatok rendeletalkotási jogkörének alkotmányos kereteit az Alkotmány jelöli ki. Az Alkotmány 44/A. § (1) bekezdésének *a)* pontja kimondja, hogy a helyi képviselő-testület önkormányzati ügyekben önállóan szabályoz és igazgat, döntése kizárólag törvényességi okból vizsgálható felül. Önkormányzati ügyekben a képviselő-testületet széles körű jogalkotási autonómia illeti meg, azonban a rendeletalkotás terén ez az önállóság nem korlátlan.

Az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdése értelmében ugyanis a helyi képviselő-testület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes más jogszabállyal. Továbbá az Alkotmány 43. § (2) bekezdése rögzíti, hogy a helyi önkormányzati jogokat és kötelezettségeket törvény határozza meg, ebből következően a képviselő-testület is csak e törvények keretei között gyakorolhatja a jogalkotói hatáskörét.

Az Alkotmány hivatkozott rendelkezéseinek megfelelő szabályozást tartalmaz az önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 16. § (1) bekezdése, melynek értelmében a képviselő-testület a törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére, továbbá törvény felhatalmazása alapján, annak végrehajtására alkothat önkormányzati rendeletet.

Tekintettel arra, hogy az indítványozó által felvetett kérdést a jogalkotó törvényben szabályozta – azaz az Étv.-ben rögzítette, hogy az építési/változtatási tilalom elrendelése nem vonatkozik a honvédelmi területre – ezért azt az önkormányzat ezzel ellentétesen nem szabályozhatja. Ahogyan az Alkotmánybíróság az 58/2009. (V. 22.) AB határozatban (ABH 2009, 495, 499.) kifejtette, az Étv.-nek a változtatási tilalomra vonatkozó szabályai kogens szabályok, nem adnak felhatalmazást arra, hogy az önkormányzat a változtatási tilalom elrendelésekor azoktól eltérjen. Ennek a kérdésnek az eldöntése ugyanis nem esik a helyi társadalmi viszony rendezésének a körébe, így az Étv. támadott rendelkezése az Alkotmány 44. § (1) bekezdésének *a)* pontjával nem ellentétes. Ezért az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a vonatkozásban is elutasította.

Az Alkotmánybíróság továbbá megjegyzi, hogy az Ötv. meghatározza a helyi közügyek fogalmát. Eszerint ilyenek tekinthetők a lakosság közszolgáltatásokkal való ellátásához, a közhatalom önkormányzati típusú helyi gyakorlásához, valamint mindezek szervezeti, személyi és anyagi feltételeinek helyi megteremtéséhez kapcsolódó feladatok [Ötv. 1. § (2) bekezdés]. A honvédelmi feladatok és az ez-

zel kapcsolatos kötelezettségek tipikusan az ország egészét érintő, össztársadalmi jelentőségű (és részben nemzetközi szerződésekben vállalt kötelezettségeket érintő) kérdések, melyek a hatályos szabályozást tekintve kívül esnek a helyi önkormányzatok hatáskörén és illetékességén.

5. Az egyik indítványozó azt kifogásolja, hogy az OTTtv. 3/11. számú mellékletében Telkibánya is kijelölésre került, mint kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi övezet, annak ellenére, hogy a település közigazgatási területén nincs olyan állami tulajdonban lévő és a Honvédelmi Minisztérium által honvédelmi céllal kezelt terület, amelyen katonai objektum állna, ezért véleménye szerint a jogbiztonság követelménye sérül (a jogszabály tartalma nem állapítható meg egyértelműen).

Az Alkotmánybíróság számos határozatában értelmezte a jogállamiság elvéből levezetett jogbiztonság követelményét. A 26/1992. (IV. 30.) AB határozatában az Alkotmánybíróság rámutatott arra, hogy a világos, érthető és megfelelően értelmezhető normatartalom a normaszöveggel szemben alkotmányos követelmény. A jogbiztonság – amely az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében deklarált jogállamiság fontos eleme – megköveteli, hogy a jogszabály szövege értelmes és világos, a jogalkalmazás során felismerhető normatartalmat hordozzon (ABH 1992, 135, 142.). Az Alkotmánybíróság már több határozatában kimondta azt is, hogy a normavilágosság sérelme miatt az alkotmányellenesség akkor állapítható meg, ha a szabályozás a jogalkalmazó számára értelmezhetetlen, vagy eltérő értelmezésre ad módot és ennek következtében a norma hatását tekintve kiszámíthatatlan, előre nem látható helyzetet teremt a címzettek számára, illetőleg a normaszöveg túl általános megfogalmazása miatt teret enged a szubjektív, önkényes jogalkalmazásnak [Pl. 1160/B/1992. AB határozat, ABH 1993, 607, 608.; 10/2003. (IV. 3.) AB határozat, ABH 2003, 130, 135–136.; 1063/B/1996. AB határozat, ABH 2005, 722, 725–726.; 381/B/1998. AB határozat, ABH 2005, 766, 769.].

A jogszabályban szereplő térképen (OTTtv. 3/11. számú melléklet) megjelölt övezetek kijelölése teljesen egyértelmű, a területek kétséget kizáróan beazonosíthatóak. Ennek következtében a norma hatását tekintve kiszámítható, azaz előre nem látható helyzetet nem teremt a címzettek számára. A norma nem túl általános, emiatt nem enged teret a szubjektív, önkényes jogalkalmazásnak és nem is öncélú, hiszen összhangban áll a magyar Honvédség alkotmányos feladataival. A területi lehatárolás nélkül a honvédelmi feladatok hatékony és maradéktalan megvalósítása nem volna biztosított. A kijelölés a katonai objektumok pontos adatait, valamint a településen belüli helyét nem tartalmazza, pusztán a települések érintettségét rögzíti. A kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi terület övezete a települések teljes közigazgatási területét magában foglalja, de ez csak azt fejezi ki, hogy a katonai célt szolgáló objektum az adott település területén található. Önmagában azonban az, hogy a területi besorolás az indítványozó ingatlanát is érinti, az Alkotmány 2. § (1) bekezdése alap-

ján nem vezet a norma alkotmányellenességéhez annak – az indítványozó szerinti – értelmezhetetlen volta miatt. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítvány ezen részét is elutasította.

6. Az Étv. 53/C. § (8)–(9) bekezdéseit az egyik indítványozó azért kifogásolja, mert úgy véli, korlátozzák a fellebbezési jogot és leszűkítik a jogorvoslatot igénybe vehetők körét, amivel sérül az Alkotmány 57. § (5) bekezdésében rögzített jogorvoslathoz való jog.

Az Étv. támadott 53/C. § (8) bekezdése arról rendelkezik, hogy az építésügyi hatóság határozata mely esetben nyilvánítható honvédelmi okból fellebbezésre tekintet nélkül végrehajthatónak, a (9) bekezdés pedig arról, hogy a fellebbezést elbíráló hatóság kinek a kérelmére és mely esetekben függesztheti fel a határozat végrehajtását.

Az Alkotmánybíróság már több döntésében foglalkozott az államigazgatási eljárás jogorvoslati rendszerével. Ennek során kifejtette, hogy a jogorvoslatnak az Alkotmány 57. § (5) bekezdésében megfogalmazott követelmények kielégítése szempontjából elég egyfokúnak lennie, továbbá pedig ennek az alapvető jognak az érvényesüléséhez hozzátartozik az, hogy általában, fő szabály szerint a jogorvoslat kezdeményezése a sérelmezett döntés végrehajtására halasztó hatályú legyen [953/B/1993. AB határozat, ABH 1996, 432, 434–435.].

A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 101. § (1) bekezdése szerint főszabályként a fellebbezéssel megtámadott döntésben foglalt jogok nem gyakorolhatók és a fellebbezésnek a döntés végrehajtására halasztó hatálya van, kivéve, ha a hatóság a döntést a fellebbezés halasztó hatályának kizárásával végrehajthatónak nyilvánította. A (3) bekezdés *b)* pontja kimondja, hogy a döntés akkor nyilvánítható fellebbezésre tekintet nélkül végrehajthatónak, ha nemzetbiztonsági érdekből vagy a közbiztonság fenntartása érdekében, illetve fontos közrendvédelmi okból szükséges.

A vizsgálat során az Alkotmánybíróság irányadónak tekintette korábbi határozataiban tett megállapításait: A jogszabály „[b]izonyos esetekben azonban lehetővé teszi – a megfellebbezhető illetve bíróság előtt megtámadható – határozat végrehajtását valamely fontos, méltányolandó érdekre tekintettel. Ilyen, többek között, a társadalomnak a közbiztonsághoz fűződő érdeke is, amelyet kimeríthet egy baleseti vagy más egyéb veszélyforrás azonnali elhárításának szükségessége. Ebben az esetben az egyén jogorvoslathoz való joga és a közérdek körébe tartozó közbiztonság fenntartása iránti társadalmi érdek közötti ellentétet a jogalkotó az azonnali végrehajthatóság kimondásának lehetőségével oldja fel, mert a hatóság azonnali cselekvését ilyenkor biztosítani kell. Ugyanakkor az egyén jogorvoslathoz való joga valójában ezáltal nem szűnik meg, hiszen a végrehajtás elrendelésére tekintet nélkül az érdemi döntés ellen fellebbezhet, illetve kérheti a bírósági felülvizsgálatot. Ahogy pedig arra az Alkotmánybíróság már több ízben rámutatott, a jogorvoslathoz való jog immanens tar-

talma az érdemi határozatok tekintetében a más szervhez vagy a magasabb fórumhoz fordulás lehetősége. A nem érdemi, nem ügydöntő határozat esetén ilyen felülvizsgálatot nem kötelező biztosítani [5/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 27, 31.; 22/1995.(III. 31.) AB határozat, ABH 1995, 108, 109.].

Az azonnali végrehajthatóság kérdésében az Alkotmánybíróság a 957/B/1994. AB határozatában azt is kimondta, hogy „az ügyfél az államigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatára irányuló keresetében kérheti az azonnal végrehajthatóvá nyilvánítás felülvizsgálatát. Azokban az esetekben, ahol a végrehajtás egymozzanatú, és már nincsen mód felfüggesztésre, ez a lehetőség nyilván nem érvényesül, de (...) ez a korlátozás nem tekinthető alkotmányellenesnek” (ABH 1999, 483.).

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a társadalomnak a katonai-honvédelmi biztonságához kiemelkedően fontos (köz)érdeke fűződik. Az elégtelen szabályozással ennek a közérdeknek az érvényesülését veszélyeztetné a jogalkotó. Ebben az esetben az egyén jogorvoslathoz való joga és az ország katonai biztonsága iránti társadalmi érdekek közötti ellentétet a jogalkotó az azonnali végrehajthatóság kimondásának lehetőségével oldja fel.

Emellett (ezt ellensúlyozva) a jogszabály azt is lehetővé teszi, hogy a fellebbezést elbíráló hatóság a határozat végrehajtását felfüggeszesse. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Étv. 53/C. § (8)–(9) bekezdései nem sértik az Alkotmány 57. § (5) bekezdésében foglaltakat, ezért ezt az indítványt elutasította.

7. Végül az Alkotmánybíróság azokat az indítványi elemeket bírálta el, melyek pusztán felsorolták a megsemmisíteni kért jogszabályi rendelkezéseket, azonban annak indokát nem adták elő.

Az egyik indítványozó szerint „a szabályozás” (az OTTtv.-re utalva) sérti az Európai Parlament és a Tanács „bizonyos tervek és programok környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról” szóló 2001. június 27-i 2001/42/EK Irányelvét, és így az Alkotmány 2/A. § (1) bekezdését.

Az indítványozók az Étv. 62. § (1) bekezdésének *l)* pontját (felhatalmazó rendelkezés), az OTTtv. 4. § (2) bekezdésének *k)* pontját, valamint 22. §-át (övezeti besorolások) felsorolták ugyan az Alkotmánybíróság által megsemmisítendő jogszabályok között, azonban az alkotmányellenesség indokát nem fejtették ki.

Az Abtv. 22. § (2) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság határozott kérelem alapján jár el, mely kérelemben három feltételnek kell együttesen fennállnia: egyrészt a kérelemnek tartalmaznia kell a sérelmezett jogszabályi rendelkezést, továbbá az Alkotmány érintett szakaszát, valamint azt az indokot, amely alapján az indítványozó az alkotmányértést fennállónak véli. Az Alkotmánybíróság a tartalmi követelményeknek meg nem felelő indítványt – mivel az érdemben nem bírálható el – visszautasítja [18/1993. (III. 19.) AB határozat, ABH 1993, 161, 171.]. Az Alkotmánybíróság jelen ügyben megállapította, hogy

az indítványozók egyfelől nem jelölték meg a sérülni vélt rendelkezést, valamint nem jelölték meg azt sem, hogy az az Irányelv mely szabályával ellentétes, továbbá nem jelölték meg, hogy az Étv., és az OTTtv. rendelkezései milyen okból alkotmányellenesek. Pusztán általánosságban hivatkoztak a jogszabályok alkotmányellenességére. Mivel a fenti indítványi elemek érdemben nem bírálhatók el, ezért azokat az Alkotmánybíróság – az Ügyrend 29. § d) pontja alapján, mint érdemi vizsgálatra alkalmatlanokat – visszautasította.

Budapest, 2011. szeptember 27.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

704/B/2009. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a lakások és helyiségek bérletére, valamint az elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvény 25. § (1) bekezdés második mondatában szereplő „nyolc napon belül”, valamint a „további nyolc napon belül” fordulat alkotmányellenességnek megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

Indokolás

I.

Az indítványozó a lakások és helyiségek bérletére, valamint az elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Lt.) 25. § (1) bekezdésben szereplő „nyolc napon belül”, valamint a „további nyolc napon belül” fordulatok megsemmisítését kérte. Hivatkozott a jogállamiságból levezetett jogbiztonság sérelmére [Alkotmány 2. § (1) bekezdés], a sérelmet pedig abban látta, hogy a postai szolgáltatások ellátásáról és minőségi követelményeiről szóló 79/2004. (IV. 19.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Kr.) munkanapokban megállapított határidő számításának rendelkezései, és az Lt. naptári napokban történő számítási rendszere egymással nem áll összhangban. Az Alkotmány 13. § (1) bekezdésébe foglalt tulajdonhoz való jogot pedig azért sérti a támadott rendelkezés, mert a rendelkezési jogot korlátozza, s nem védi sem a bérbeadó, sem a bérlő jogait kelendő módon. Sérelmezte még az indítványozó azt is, hogy a törvény által megállapított 8 napos határidő nem elegendő, jogvesztő jellegénél fogva terhes a bérbeadó számára, és „legfeljebb minimum határidőként lenne elfogadható”.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:
„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”
„13. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a tulajdonhoz való jogot.
(2) Tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben szabályozott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet.”

2. Az Lt. indítvánnyal érintett rendelkezése:
„25. § (1) Ha a bérlő a bérletre megállapított időpontig a lakbért nem fizeti meg, a bérbeadó köteles a bérlőt – a következményekre figyelmeztetéssel – a teljesítésre írásban felszólítani. Ha a bérlő a felszólításnak nyolc napon belül nem tesz eleget, a bérbeadó további nyolc napon belül írásban felmondással élhet.”

3. A Polgári Törvénykönyv hatálybalépéséről és végrehajtásáról szóló 1960. évi 11. törvényerejű rendelet (a továbbiakban: Ptké) érintett rendelkezései:

„3. § (1) A napokban megállapított határidőbe a kezdő napot nem kell beleszámítani.

(2) A hetekben, hónapokban vagy években megállapított határidő azon a napon jár le, amely elnevezésénél vagy számánál fogva megfelel a kezdő napnak, ha ilyen nap az utolsó hónapban nincs, a határidő a hónap utolsó napján jár le.

(3) Ha a határidő utolsó napja munkaszüneti nap, a határidő a következő munkanapon jár le.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1.1. Az indítványozó a jogbiztonság sérelmét abban látja, hogy a Kr. munkanapokban, az Lt. viszont naptári napokban rendeli a határidők számítását, amelyek számítási módja így eltér egymástól, és ez bizonytalanságot okoz.

A jogbiztonság – az Alkotmánybíróság értelmezésében – az államtól és elsősorban a jogalkotótól azt várja el, hogy a jog egésze, egyes részterületei, és egyes szabályai is világosak, egyértelműek, hatásukat tekintve kiszámíthatóak és a norma címzettjei számára (...) előre láthatóak legyenek. (...) A jogbiztonság megköveteli a jogszabályok olyan világos és egyértelmű fogalmazását, hogy mindenki, akit érint, tisztában lehessen a jogi helyzettel, ahhoz igazíthassa döntését és magatartását, s számolni tudjon a jogkövetkezményekkel. [11/1992. (III. 5.) AB határozat, ABH 1992, 77, 84, 91–92.]

„Az Alkotmánybíróság elvi élel mutat rá arra, hogy a világos, érthető és megfelelően értelmezhető normatartalom a normaszöveggel szemben alkotmányos követelmény. A jogbiztonság – amely az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében deklarált jogállamiság fontos eleme – megköveteli, hogy a jogszabály szövege értelmes és világos, a jogalkalmazás során felismerhető normatartalmat hordozzon.” [26/1992. (IV. 30.) AB határozat, ABH 1992, 135, 142.] Másutt viszont megállapította az Alkotmánybíróság, hogy „[ö]nmagában nem sérti a jogbiztonságot az, ha a jogszabály a jogalkalmazás során értelmezésre szorul és esetenként az értelmezés problémamegoldó, alkotó jellege kerül előtérbe” [31/2003. (VI. 4.) AB határozat, ABH 2003, 352, 365.].

Az Alkotmánybíróság megvizsgálta a Kr. és az Lt. szabályozási környezetét. A Kr. a hivatalos iratok kézbesítése tekintetében valóban előír munkanapokban megállapított határidőket. Az Lt. maga nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely a határidők számításának módját részletezné, azonban 1. § (3) bekezdése az Lt. által nem szabályozott kérdésekben a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvényt (a továbbiakban: Ptk.) rendeli alkalmazni. A határidők számításáról így a Ptk. közvetítésével a Ptk. rendelkezik; 3. §-a szerint a határidőket napokban (hetekben, hónapokban, években) kell számítani, azonban amennyiben a határidő utolsó napja munkaszüneti nap, úgy a határidő a következő munkanapon jár le.

Az Alkotmánybíróság ugyanakkor megállapította, hogy a Kr. és az Lt. szabályozásának tárgyi hatálya különböző. A Kr. a hivatalos iratok kézbesítése tekintetében általánosan – nem kizárólag a lakásbérleti jogviszony felmondása tekintetében – írja elő az egyes határidők munkanapokban való számítását. Az Lt. viszont – a Ptk. és Ptké. szabályainak közvetítésével – kizárólag a lakásbérleti jogviszonyok tárgyában tartalmazza a határidőket. A bérleti jogviszony felmondását tartalmazó nyilatkozat nem hivatalos irat, emiatt a két jogszabály tárgyi hatálya eltér, fogalmilag nem merülhet fel inkoherencia közöttük. Az Alkotmánybí-

róság emiatt a jogbiztonság sérelmét kifogásoló indítványt e részében elutasította.

1.2. Az indítványozó kifogásolta azt a helyzetet, miszerint a „bért nem fizető bérlők részére” a felmondás a postai küldemények kézbesítéseinek akadályba ütközése miatt ellehetetlenül olyankor, amikor több munkaszüneti nap követi egymást (pl. karácsonyi időszak).

Az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy a bérbeadó által tett nyilatkozatok közlésére nem kizárólag postai úton van lehetőség, hanem akár személyesen is. Ezt erősíti meg több közzétett eseti bírói döntés indokolása is, amely szerint „[a] másodfokú bíróság helyesen nem tekintette a felszólítást és a felmondást hivatalos iratnak, azok ugyanis a szerződéses jogviszony keretében tartozó polgári jogi egyoldalú nyilatkozatok, és a polgári jog alanyaitól származnak. A felmondás a másik félhez címzett olyan egyoldalú nyilatkozat, amely a szerződést a jövőre szóló hatállyal szünteti meg. Olyan alakító jog, amely az érvényes szerződést megszünteti, és ez a joghatása a közléssel áll be. Az Lt. a bérlő szerződésszegése miatt a bérbeadó számára biztosít jogot azzal, hogy az alaki és tartalmi előírásoknak megfelelő megtartása eredményezi a jognyilatkozat érvényességét és azt a következményt, hogy ipso iure a felmondás megszünteti a lakásbérleti szerződést. Az egymásra épülő nyilatkozatok közlése szükséges a hatályosságához. Ez pedig nem feltétlenül azonos a nyilatkozatok tartalmának a megismerésével. Az Lt. nem tartalmaz előírásokat a közlés hatályosságát illetően. A közlés nyilvánvalóan megvalósulhat személyes átadással, vagy megbízott személy útján történő átadással. ... További kérdés, hogy a postai úton továbbított küldemény mikor tekinthető közöltnek, illetőleg hogyan kell értékelni azt a körülményt, hogy a küldemény az érdekelt fél tudomására jutására alkalmas ugyan, de az vagy azért nem történik meg, mert az érdekelt a küldemény átvételét megtagadta, vagy más módon a kézbesítést megakadályozta. A nyilatkozatok ugyan nem minősülnek hivatalos iratnak, nem volt azonban akadálya annak, hogy a polgári jog alanya a nyilatkozatokat (...) levélben küldje meg az érintett részére. A visszaérkezett küldemény alkalmas annak a bizonyítására, hogy a bérlő hibájából maradt el a tudomásszerzés. Mindezekből következően a felszólítás és a felmondás akkor tekinthető közöltnek, ha az érdekelt fél tudomására jut, vagy azért nem jut a tudomására, mert a felszólítást, illetőleg a felmondást tartalmazó irat átvétele az érdekelt fél hibájából hiúsult meg.” (BH 2006. 12.; BH 2010. 41.)

A bírói gyakorlat egységes abban, hogy a felszólítás és a felmondás közlése jogszerűen megtörténhet akár személyesen, meghatalmazott, vagy akár postai küldemény megküldése útján is. Ebből az következik, hogy az indítványozó által támadott jogszabály egyáltalán nem akadályozza sem a bérlőt, sem a bérbeadót jogaik érvényesítésében, nyilatkozataik megtételében. Az Alkotmánybíróság ezért e részében is elutasította az indítványt.

1.3. Az indítványozó azt is állította, hogy az Lt.-ben szabályozott határidők jogvesztő jellege, valamint eltérést

nem engedő volta a jogbiztonság sérelmére vezet. A bérlő jogainak csorbulását abban látta, hogy az Lt. említett 25. §-a alapján nincs lehetőség arra, hogy a bérbeadó az ott meghatározott határidőnél hosszabb időt biztosítson a hátralék megfizetésére.

Az Alkotmánybíróság megvizsgálta a rendelkezés érvényesülését a joggyakorlatban és megállapította, hogy az egységes bírói gyakorlat igen rugalmasan kezeli ezt a kérdést. Egy közétett eseti bírósági döntés szerint „A lakbérfizetési késedelem esetén a méltányosság gyakorlására a bérbeadó jogosult, a bíróság méltányosságot nem gyakorolhat.” (BH 2004. 240.) Továbbá ugyanezt támasztja alá az az elvi bírói határozat amely világosan rámutat annak lehetőségére, hogy a bérbeadó a bérhátralék megfizetésére további időt biztosítson. „Az Lt. 25. §-ának (1) bekezdése nyolcnapos teljesítési határidőről rendelkezik, majd annak eredménytelensége esetén újabb nyolc nap áll rendelkezésre a felmondás közlésére. Az első határidő a bérlő jogait, érdekeit védi, a teljesítésre előírt kötelező határidő azonban nem akadályozza annak, hogy a bérbeadó attól a bérlő javára eltérjen és a teljesítésre a nyolc napnál hosszabb határidőt adjon. Ennek a határidőnek a szabályozása tehát (...) lefelé zárt, azaz a nyolc napnál rövidebb határidő nem adható, de hosszabb igen.” (EBH 2008. 1780.)

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a támadott rendelkezés tartalma világos, a joggyakorlatban egységesen érvényesül, ezért az Alkotmány 2. § (1) bekezdésére alapított indítványt teljes egészében elutasította.

2. Az indítványozó az Alkotmány 13. §-ának sérelmét azért állította, mert szerinte a tulajdonosi rendelkezési jogosultságot sértette az, hogy a támadott jogszabály nem biztosít a bérbeadónak elegendő határidőt arra, hogy rendelkezési jogával éljen és a felmondást megfelelően közzölje.

Az Alkotmánybíróság több határozatában kifejtette, hogy az Alkotmány 13. § (1) bekezdésében foglalt tulajdonhoz való jog alapjog, amely azonban nem korlátozhatatlan. [21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73, 75.; 7/1991. (II. 28.) AB határozat, ABH 1991, 22, 25.; 64/1993. (XII. 22.) AB határozat, ABH 1993, 373, 381.]

„Az Alkotmány a tulajdonjogot mint az egyéni cselekvési autonómia hagyományos anyagi alapját részesíti alapjogi védelemben. Az alkotmányos védelemnek úgy kell követnie a tulajdon társadalmi szerepének változását, hogy közben ugyanezt a védelmi feladatot elláthassa. Amikor tehát az egyéni autonómia védelméről van szó, az alapjogi tulajdonvédelem kiterjed a tulajdon egykori ilyen szerepét átvevő vagyoni jogokra, illetve közjogi alapú jogosítványokra is (például társadalombiztosítási igényekre). A másik oldalról viszont, a tulajdon szociális kötöttségei a tulajdonosi autonómia messzemenő korlátozását alkotmányosan lehetővé teszik.” [64/1993. (XII. 22.) AB határozat, ABH 1993, 373, 380.]

Az Alkotmánybíróság az önkormányzati bérlakások tekintetében fejtette ki a következőket: „A bérlő számára a

bérlakás lényegében ugyanazt az funkciót tölti be, mint a lakástulajdon; ennek megfelelően a bérlőnek a bérlet biztos és tartós fennállásához fűződő érdeke adott esetben alkotmányos tulajdonvédelemben részesülő vagyoni jognak minősül.” (1138/B/1995. AB határozat, ABH 1996, 554, 556.)

Az Alkotmánybíróság a jogszabály alkotmányosságának megítélésekor mérlegelte, hogy a bérbeadó és a bérlő jogai hasonló alkotmányos tulajdonvédelmet élveznek. Ehhez képest a jogalkotó ésszerűen, kiegyensúlyozott módon választotta meg a lakásbérleti jogviszony felmondásával kapcsolatos nyilatkozatok megtételére álló időt, mivel mindkét fél részére ugyanolyan határidőt szab meg a teljesítésre. Így sem a bérbeadó sem a bérlő nem hivatkozhat a másikkal szemben arra, hogy nem tudta a számára előírt időn belül teljesíteni a kötelezettségét. Ráadásul, ahogy az Alkotmánybíróság fentebb kifejtette, a határidő meghosszabbítása a tulajdonos számára lehetőség, ez a bérlő védelmét fokozhatja; a másik oldalról viszont a tulajdonos számára nem jogvesztő a számára nyitva álló határidő elvétele, mivel ismételt felszólítással újra élhet felmondásra vonatkozó jogával – amennyiben a bérlő továbbra sem teljesíti szerződéses kötelezettségeit és a felmondás egyéb feltételei fennállnak. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a jogalkotó kellő egyensúlyt teremtett a szabályozással, ami azonos határidőt biztosít a bérlő számára a fizetésre majd ezt követően a bérbeadónak a felmondásra. Ezért az Alkotmánybíróság az indítványt az Alkotmány 13. § (1) bekezdése tekintetében is elutasította.

Budapest, 2011. szeptember 20.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Balsai István s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k., *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k., *Dr. Holló András s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k., *Dr. Kovács Péter s. k.,*
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lenkó Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k., *Dr. Stumpf István s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k., *Dr. Szívós Mária s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

908/E/2009. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Alkotmány 19. § (3) bekezdés *d)* pontjával összefüggésben előterjesztett, mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítvány elutasítja.

Indokolás

I.

Az indítványozó mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását kéri amiatt, hogy az Országgyűlés nem tett eleget az Alkotmány 19. § (3) bekezdés *d)* pontjában szereplő azon előírásnak, amely szerint az Országgyűlés megállapítja az államháztartás mérlegét. Álláspontja szerint az államháztartás mérlegének megállapítása egy komplex, minden részletében definiált, egyértelműen átlátható pénzügyi és számviteli rendszert követel meg, melynek magába kell foglalnia az államháztartási mérleg tartalmának törvényben rögzített meghatározását, és a hozzá kapcsolódó egységes és megkerülhetetlen rendszerbe foglalt, részletező rendelkezéseket. A költségvetési törvény részeként közzétett költségvetési mérleg, valamint az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény az indítványozó szerint nem felel meg a teljesség, részletesség, valódiság, egységesség, áttekinthetőség, világosság, következetesség, folytonosság, a bruttó elszámolás, az időbeli elhatárolás, a nyilvánosság és a formával szemben a tartalom elsődlegességét kimondó elveknek. Érvelése szerint az állami szervek finanszírozása, pénzügyi elszámolása az Alkotmány hivatkozott rendelkezésének megkerülésével, az államháztartáson kívül történik, amely körülmény a gazdasági szereplők számára eltorzítja a nemzetgazdaság helyzetének megismeréséhez szükséges tényleges információkat.

További alkotmányellenesség állítása nélkül utal az indítvány arra, hogy a mulasztás megállapítása „segítené az Alkotmány 61. § (1) bekezdésében szereplő állampolgári jog hatékonyabb érvényesülését”, azaz az állampolgárok jogát a közérdekű adatok megismerésére vonatkozóan.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:
„19. § (1) A Magyar Köztársaság legfelsőbb államhatalmi és népképviselői szerve az Országgyűlés.

(2) Az Országgyűlés a népszuverenitásból eredő jogait gyakorolva biztosítja a társadalom alkotmányos rendjét, meghatározza a kormányzás szervezetét, irányát és feltételeit.

(3) E jogkörében az Országgyűlés

(...)

d) megállapítja az államháztartás mérlegét, jóváhagyja az állami költségvetést és annak végrehajtását;

(...)

„61. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás és a szólás szabadságához, továbbá a közérdekű adatok megismeréséhez, valamint terjesztéséhez.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 49. § (1) bekezdése szerint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására – az Abtv. 21. § (7) bekezdése alapján hivatalból is – akkor kerülhet sor, ha a jogalkotó szerv a jogszabályi felhatalmazásból származó jogalkotási feladatát elmulasztotta és ezzel alkotmányellenességet idézett elő. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint e rendelkezés alkalmazása során két feltételnek: a jogalkotó mulasztásának és az ennek következtében előállt alkotmányellenes helyzetnek együttesen kell fennállnia. [22/1990. (X. 16.) AB határozat, ABH 1990, 83, 86.; 37/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 227, 232.; 6/2001. (III. 14.) AB határozat, ABH 2001, 93, 103.] A mulasztásban megnyilvánuló alkotmánysértés megállapításának nemcsak akkor van helye, ha az adott tárgykörre vonatkozóan semmilyen szabály nincs [35/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 204, 205.], hanem akkor is, ha az adott szabályozási koncepción belül az Alkotmányból levezethető tartalmú jogszabályi rendelkezés hiányzik [22/1995. (III. 1.) AB határozat, ABH 1995, 108, 113.], illetőleg ha a jogalkotó nem megfelelő tartalommal szabályozott, és ezáltal alkotmányellenes helyzet állt elő. [15/1998. (V. 8.) AB határozat, ABH 1998, 132, 138–139.]. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a jogalkotó szerv jogalkotási kötelezettségének konkrét felhatalmazás nélkül is köteles eleget tenni, ha az alkotmányellenes helyzet – a jogi szabályozás iránti igény – annak nyomán állott elő, hogy az állam jogszabályi úton avatkozott bizonyos életviszonyokba és ezáltal az állampolgárok egy csoportját megfosztotta alkotmányos jogai érvényesítésének lehetőségétől. [22/1990. (X. 16.) AB határozat, ABH 1990, 83, 86.]

2. Az Alkotmánynak az indítvány által hivatkozott rendelkezése szerint az Országgyűlés a népszuverenitásból eredő jogait gyakorolva biztosítja a társadalom alkotmá-

nyos rendjét, meghatározza a kormányzás szervezetét, irányát és feltételeit, amely jogkörében többek között megálapítja az államháztartás mérlegét. Az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény az államháztartás információs és mérlegrendszeréről szóló fejezetében az államháztartás mérlegére vonatkozóan a következő előírásokat tartalmazza:

„116. § (1) Az Országgyűlés részére az állami költségvetés tárgyalásakor tájékoztatásul a következő mérlegeket és kimutatásokat kell bemutatni:

1. az államháztartás bevételeit és kiadásait (a továbbiakban: költségvetési mérleg)

- a) alrendszerenként és összevontan,
- b) közgazdasági és funkcionális tagolásban;

2. az államháztartás alrendszerei költségvetési egyenlegének (többletének vagy hiányának) összefüggését és kapcsolatát az Európai Közösséget létrehozó szerződéshez csatolt, a túlzott hiány esetén követendő eljárásról szóló jegyzőkönyv alkalmazásáról szóló, 1993. november 22-i 3605/93/EK tanácsi rendelet szerint jelentendő mutatóval: a kormányzati szektor hiányával (maastrichti deficitmutató), illetve az ugyanott meghatározott kamatkidadásokat figyelmen kívül hagyó elsődleges egyenlegmutatóval (maastrichti elsődleges egyenlegmutató);

3. a központi költségvetés adóbevételeiben érvényesülő közvetett támogatásokat (pl. adóelengedéseket, adókedvezményeket) tartalmazó kimutatást adónemenként.

(2) Az Országgyűlés részére zárszámadáskor tájékoztatásul a következő mérlegeket és kimutatásokat kell bemutatni:

1. az államháztartás költségvetési mérlegeit alrendszerenként és összevontan, közgazdasági és funkcionális tagolásban;

2. az államháztartás alrendszerei költségvetési egyenlegének (többletének vagy hiányának) összefüggését és kapcsolatát az Európai Közösséget létrehozó szerződéshez csatolt, a túlzott hiány esetén követendő eljárásról szóló jegyzőkönyv alkalmazásáról szóló, 1993. november 22-i 3605/93/EK tanácsi rendelet szerint jelentendő mutatóval: a kormányzati szektor hiányával (maastrichti deficitmutató), illetve az ugyanott meghatározott kamatkidadásokat figyelmen kívül hagyó elsődleges egyenlegmutatóval (maastrichti elsődleges egyenlegmutató);

3. a központi költségvetés adóbevételeiben érvényesülő közvetett támogatásokat (pl. adóelengedéseket, adókedvezményeket) tartalmazó kimutatást adónemenként;

4. az államháztartás könyvviteli mérlegeit alrendszerenként elkülönítetten;

5. az állami költségvetés finanszírozását bemutató pénzforgalmi kimutatást;

6. az államháztartás adósságát instrumentumok, valamint bel- és külföldi hitelezők szerinti bontásban összevontan és alrendszerenként;

7. a központi költségvetés adósságát instrumentumok, bel- és külföldi hitelezők, forint és deviza, valamint éven belüli és éven túli lejárat szerinti bontásban;

8. a 110. §-ban meghatározott adósság-kategóriákat összefüggéseikkel együtt;

9. a központi költségvetés által nyújtott hitelek állományát instrumentumok, bel- és külföldi hitelfelvevők, lejárat szerinti bontásban.

117. § Az elkülönített állami pénzalapok költségvetésének előterjesztésekor, illetőleg a zárszámadáskor az Országgyűlés részére legalább a 116. § (1) bekezdés 1. pontjának a)-b) pontjaiban, valamint 116. § (2) bekezdése 1. és 4. pontjaiban foglalt mérlegeket kell – a szöveges indoklással együtt – az alpra vonatkozóan tájékoztatásul bemutatni.”

Az államháztartás központi alrendszerének mérlegét a Magyar Köztársaság 2011. évi költségvetéséről szóló 2010. évi CLXIX. törvény tartalmazza, amely mérleget a törvény 2. § (2) bekezdése szerint az Országgyűlés a törvény 2. melléklete szerinti tartalommal fogadott el.

3. Az Alkotmány 19. § (3) d) pontja az államháztartás mérlegének az Országgyűlés általi megállapítását írja elő, és ennek a kötelezettségének – az indítványozó által sem vitatottan – az Országgyűlés a költségvetési törvényekben rendszeresen eleget tesz. Korábbi határozatában az Alkotmánybíróság már megállapította azt, hogy „az Alkotmány 19. § (3) bekezdésének d) pontja a költségvetés és a zárszámadás elfogadására vonatkozó hatásköri szabály, amelyből azonban nem következik, hogy az Országgyűlés semmilyen más formában ne vállalhatja kötelezettségeket az állami vagyon terhére. A költségvetésen kívüli kötelezettségvállalások természetesen adott esetben sérthetik a költségvetési rendszert, ez azonban az Alkotmány jelenlegi szövege alapján nem minősíthető alkotmányellenesnek.” [15/1993. (III. 12.) AB határozat, ABH 1993, 112, 125–126.] Az indítványozói érvelés lényegében a mérleg tartalmára, a költségvetés keretében megtett bizonyos intézkedések és pénzügyi műveletek elszámolására, illetve mérlegbeli feltüntetésének módjára, a számviteli alapelvek érvényesülésének módjára vonatkozó fenntartásokat fogalmaz meg, mindezek azonban nem alkotmányossági kérdések.

Az Alkotmánynak az indítványban felhívott 61. § (1) bekezdésével összefüggésben sem alkotmányellenes helyzetre hivatkozik az indítvány, hanem pusztán a közérdekű adatok megismeréséhez való jog hatékonyabb érvényesülését véli elősegíteni az állított mulasztás megállapítása folytán.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Alkotmány 19. (3) bekezdés d) pontjával össze-

függésben az indítványozó által állítottak alapján a jogalkotót alkotmányellenességet eredményező mulasztás nem terheli, ezért az indítványt a rendelkező részben foglaltak szerint elutasította.

Budapest, 2011. szeptember 27.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

1194/B/2010. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára és megsemmisítésére irányuló indítvány alapján meghozta az alábbi

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a jogi segítségnyújtásról szóló 2003. évi LXXX. törvény 5. § (1) bekezdése és a költségmentesség alkalmazásáról a bírósági eljárásban szóló 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 6. § (1)–(2) bekezdése és 10. § (1) bekezdés *c)* pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a jogi segítségnyújtásról szóló 2003. évi LXXX. törvény 5. § (1) bekezdése és a költségmentesség alkalmazásáról a bírósági eljárásban szóló 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 6. § (1)–(2) bekezdése és 10. § (1) bekezdés *c)* pontja nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálatára irányuló indítványt visszautasítja.

Indokolás

I.

Az indítványozó a Fővárosi Ítéltábla 9.Pkf.25.395/2010/3. számú jogerős végzése alapján indítványt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz. Előadta, hogy a végzésben a bíróság elutasította a felperes pártfogó ügyvéd kirendelése iránti kérelmét, mert az első fokú eljárás befejezése után rászorultságuk bekövetkezésének utólagos voltát nem igazolták (teljes személyes költségmenetességet pedig az elsőfokú eljárásban nem kaptak). Az indítványozó szerint a jogi segítségnyújtásról szóló 2003. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: Jstv.) 5. § (1) bekezdése és a költségmentesség alkalmazásáról a bírósági eljárásban szóló 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet (a továbbiakban: IM rendelet) 6. § (1)–(2) bekezdése és 10. § (1) bekezdés *c)* pontja alkotmányellenes, mert olyan jövedelemhatárokat állapít meg a költségmentesség feltételeként (2008-as évben 28 500 Ft-ot), amely nincs tekintettel a létfenntartáshoz szükséges jövedelmi és vagyoni helyzetre (a 2008-as évben a 71 738 Ft-os létminimumra). Az indítványozó szerint a pártfogó ügyvéd igénybevitelének lehetősége ezáltal beszűkül, ami az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe foglalt jogállamiság, az Alkotmány 57. § (1) bekezdésén alapuló bírósághoz fordulás joga, az 57. § (5) bekezdés szerinti jogorvoslathoz való jog, a 70/A. § szerinti diszkrimináció tilalma, illetve – az alapjogok vonatkozásában – az Alkotmány 8. § (1) bekezdésének is a sérelmével jár.

Az indítványozó szerint pártfogó ügyvéd kirendeléséhez szükséges költségmentesség jövedelemhatára nemcsak az Alkotmányt sérti, hanem az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 1993. évi XXXII. törvényt (a továbbiakban: Európai Egyezmény) és az azon alapuló bírósági gyakorlatot is.

Az indítványozó a fenti jogszabályokat érintő normakontroll kérelme mellett annak kimondását is kérte, hogy ügyükben (a Fővárosi Ítéltábla 9.Pkf.25.395/2010/3. számú végzésében) az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása „alkotmányos visszasságot” okozott. Ezt a kérelmet az Alkotmánybíróság nem tekintette önálló indítványnak – alkotmányjogi panasznak –, ezért annak elbírálását mellőzte.

II.

1. Az Alkotmány felhívott rendelkezései

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.

(...)

8. § (1) A Magyar Köztársaság elismeri az ember sértetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait, ezek tiszteletben tartása és védelme az állam elsődendő kötelessége.

(...)

57. § (1) A Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és

kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.

(...)

(5) A Magyar Köztársaságban a törvényben meghatározottak szerint mindenki jogorvoslattal élhet az olyan bírósági, közigazgatási és más hatósági döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. A jogorvoslati jogot – a jogviták ésszerű időn belüli elbírálásának érdekében, azzal arányosan – a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával elfogadott törvény korlátozhatja.

(...)

70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.”

2. A Jstv. vizsgálni kért szabálya:

„5. § (1) A jogi szolgáltatás díját a fél helyett az állam viseli, ha a fél rendelkezésre álló havi nettó jövedelme (munkabére, nyugdíja, egyéb rendszeres pénzbeli juttatása), nem haladja meg a munkaviszony alapján megállapított öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegét (a továbbiakban: nyugdíjminimum), vagyona pedig – a 9. §-ban foglaltak figyelembevételével – nincs.”

3. Az IM rendelet indítványozó által jelölt szabálya:

„6. § (1) Ha a fél jövedelme (munkabére, nyugdíja, egyéb rendszeres pénzbeli juttatása) nem haladja meg a munkaviszony alapján megállapított öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegét, vagyona pedig – a szokásos életszükségleti és berendezési tárgyakon felül – nincs, részére költségmentességet kell engedélyezni. Költségmentességben kell részesíteni – jövedelmi és vagyoni helyzetének vizsgálata nélkül – azt a felet is, aki aktív korúak ellátására jogosult, vagy aktív korúak ellátására jogosult, a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló törvény szerinti közeli hozzátartozójával él közös háztartásban.

(2) Kivételesen költségmentességet lehet engedélyezni akkor is, ha az (1) bekezdésben írt feltételek nem állnak fenn, de a bíróság a fél egyéb körülményeinek figyelembevételével megállapítja, hogy a fél létfenntartása veszélyeztetett.

(...)

10. § (1) A felet az elsőfokú eljárást befejező határozat meghozatala után csak akkor lehet személyes költségmentességben részesíteni, ha

- a) az eljárás során ismeretlen helyen tartózkodott,
- b) az ellene kibocsátott fizetési meghagyás, illetve bírósági meghagyás ellen ellentmondással nem élt, illetve
- c) az engedélyezés feltételei utóbb következtek be.”

III.

Az indítvány az alábbiak szerint nem megalapozott.

1. Az Alkotmány 2. § (1) bekezdése szerint a Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam. Az Alkot-

mánybíróság a 35/1991. (VI. 20.) AB határozatában megállapította, hogy „[a] jogállamiság alkotmányos deklarálása azonban tartalmi kérdésekben tovább utal az egyes nevesített alkotmányos elvekre és jogokra.” (ABH 1991, 175, 177.) Jelen ügyben elsőként az állapítható meg, hogy önmagában a jogállamiság és az indítványozó által felvetett költségmentesség-engedélyezési szabályok között érdemi összefüggés nem állapítható meg, ezért az indítványt az Alkotmány 2. § (1) bekezdése tekintetében elutasította. Az indítványozó azonban tartalmi alkotmányértékt is állít a bírósághoz fordulás joga, a jogorvoslatihoz való jog, valamint a diszkrimináció tilalma tekintetében, így az Alkotmánybíróság a továbbiakban az alkotmányossági vizsgálatot ezen alkotmányos tételek vonatkozásában végezte el.

2. A Jstv. 5. § (1) bekezdése szerint a jogi szolgáltatás díját az állam viseli, ha a fél havi nettó jövedelme a nyugdíjminimumot nem haladja meg, vagyona pedig nincs. Tartalmilag azonos szabályt fogalmaz meg az IM rendelet 6. § (1) bekezdése is a költségmentesség engedélyezése tekintetében. Ugyanakkor mindkét jogszabály további rendelkezéseket tartalmaz a költségmentességet illetően.

A Jstv. 5. § (2) bekezdése szerint „Jövedelmi és vagyoni helyzetére tekintet nélkül rászorultnak tekintendő az a fél, aki a) aktív korúak ellátására jogosult vagy aktív korúak ellátására jogosult, a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény szerinti közeli hozzátartozójával él közös háztartásban, b) közgyógyellátásban részesül vagy egészségügyi szolgáltatásra való jogosultságát állapították meg, vagy c) átmeneti szállást igénybe vevő hajléktalan személy” stb. Az 5. § (3) bekezdés értelmében „A jogi szolgáltatás díját az állam viseli akkor is, ha az egyedülálló és a 9. §-ban foglaltak figyelembevételével vagyontalan fél rendelkezésre álló havi nettó jövedelme nem haladja meg a nyugdíjminimum 150%-át.”, a 6. § pedig kimondja, hogy „a jogi szolgáltatás díját a fél helyett az állam előlegezi, ha a fél rendelkezésre álló havi nettó jövedelme nem haladja meg a tárgyévet megelőző második év – a Központi Statisztikai Hivatal által közzétett – nemzetgazdasági bruttó havi átlagkeresetének 43%-át, és vagyona – a 9. §-ban foglaltak figyelembevételével – nincs.” A Jstv. 8. § (1) bekezdés b) és c) pontja szerint továbbá a nyugdíjminimumot meghaladó jövedelem esetén is rászorultnak kell tekinteni a felet, ha számára a jogi szolgáltatás igénybevétele egyéb személyes körülményeire tekintettel még ilyen összegű jövedelem mellett is lehetetlen, vagy a jövedelmét a jogi szolgáltatás igénybevételétől eltérő más célra kell fordítania és ennek elmaradása a fél vagy a vele egy háztartásban élők életét, testi épségét, egészségét vagy megélhetését közvetlenül veszélyeztetné.

Hasonló – azaz nem a nyugdíjminimumhoz kötött – költségmentességi szabályt tartalmaz az IM rendelet 6. § (2) bekezdése, amely kimondja, „Kivételesen költségmentességet lehet engedélyezni akkor is, ha az (1) bekezdésben írt feltételek nem állnak fenn, de a bíróság a fél egyéb körülményeinek figyelembevételével megállapítja, hogy a fél létfenntartása veszélyeztetett.”

Mindezek alapján az állapítható meg, hogy a költségmentességnek az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb

összegét meg nem haladó mértéke, mint feltétel mellett mind a Jstv. mind pedig az IM rendelet az egyén egyéb – az anyagi helyzetével összefüggésbe hozható – körülményeit is figyelembe veszi (pl. a Jstv. 6. § az ott meghatározott körben nem is a nyugdíjminimumot, hanem a havi átlagkeresetet veszi alapul). Az indítványozó által vizsgálni kért rendelkezések tehát nem szakíthatók ki szöveggörnyezetükből, a szöveggörnyezet figyelembe vétele alapján pedig az állapítható meg, hogy a szabályozás a nyugdíjminimum alól – a jogérvényesítés megkönnyítése érdekében – számot kivételt teremt.

3. Az Alkotmány 57. § (1) bekezdése alapján – az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlata értelmében – mindenkit alanyi jog illet meg arra, hogy jogait független és pártatlan bíróság előtt érvényesítse, és hogy a bírósági eljárásban a fél pozíciójában szerepelhessen. Az alapvető jogból következően az államra az a kötelezettség hárul, hogy a jogok és kötelezettségek (jogviták) elbírálására bírói utat biztosítson. (930/B/1994. AB határozat, ABH 1996, 502, 505.) Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében a jogorvoslathoz való jog immanens tartalma az érdemi határozatok tekintetében a más szervhez vagy a magasabb fórumhoz fordulás lehetősége. [5/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 27, 31.] Más döntések arra hívták fel a figyelmet, hogy a jogorvoslathoz való alapjog biztosítását jelenti, ha az eljárásban a törvény garantálja az érintett számára, hogy ügyét az alapügyben eljáró szervtől különböző szerv bírálja el (513/B/1994. AB határozat, ABH 1994, 734.). Minden jogorvoslat lényegi eleme a jogorvoslás lehetősége, vagyis a jogorvoslat fogalmilag és szubsztanciálisan tartalmazza a jogsérelem orvosolhatóságát. [23/1998. (VI. 9.) AB határozat, ABH 1998, 182, 186.] Az Alkotmány a különböző eljárásokra vonatkozó törvényi szabályozásra bízta a jogorvoslati formák megjelölését, a jogorvoslatot elbíráló fórumok megállapítását, valamint annak meghatározását, hogy hány fokú jogorvoslati rendszer érvényesülhet. (1437/B/1990. AB határozat, ABH 1992, 453, 454.)

A fentiek alapján megállapítható, hogy e jogok részleteinek meghatározása – az Alkotmány keretei között – törvényhozói kompetencia.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata során találkozott olyan esetekkel, amikor az indítványozók valamely eljárás díjának mértékéről vélték úgy, hogy az olyan magas, ami kizárja az adott eljárás igénybevételét. E problémával összefüggésben a 14/1992. (III. 30.) AB határozat megállapította, hogy „Az igazgatási szolgáltatási és vizsgálati díjak meghatározásának mértéke viszont nem alkotmányossági kérdés, hanem a szolgáltatások és vizsgálatok jellegéhez igazodó, az engedélyezéshez fűződő körülményeket mérlegelő szabályozói döntés. A díjak összességének indokoltságát ezért az Alkotmánybíróság nem vizsgálja, és nem is vizsgálhatja.” (ABH 1992, 338, 240.) Az Alkotmánybíróság az 1208/B/1995. AB határozatában azt a kérdést vizsgálta, hogy a Közlekedési Felügyelet határozata elleni 36 000 Ft-os eljárási díj megghiúsítja-e a jogorvoslat igénybevételét. Az Alkotmánybíróság e döntésében – megerősítve a 14/1992. (III. 30.) AB határozatban

foglaltakat – megállapította, hogy „a jelen eljárási díj összegének meghatározása, azaz a számításokon alapuló gazdasági végeredményként kimutatott díjmegállapítás helytállósága sem alkotmányossági kérdés.” (ABH 2002. 1397, 1399.)

Az Alkotmánybíróság a jelen ügyet is úgy ítéli meg, hogy a költségmentességhez szükséges jövedelemhatár, mint mérték, csak szélső esetben vethetne fel alkotmányossági problémát. Ezen belül a jogalkotó szabadságába tartozik – a vonatkozó körülmények figyelembevételével – a költségmenetesség (a költségek állam által történő viselésének) szabályozása. A jogalkotó jelen esetben kellő körültekintéssel járt el. Nem sértik a jogorvoslathoz és a bírósághoz fordulás jogát a vizsgálni kért szabályok, mert – ahogy fentebb bemutatásra került – a jogalkotó egyéb körülményeket is meghatározott, illetve megfelelő keretek között mérlegelési lehetőséget biztosított az eljáró bíróságnak a költségmentesség megítélésére akkor is, ha a fél jövedelme meghaladja a nyugdíjminimumot. Ezt a tényt a Jstv. 5. § (1) bekezdésének és az IM rendelet 6. § (1)–(2) bekezdésének megítélése során nem lehet figyelmen kívül hagyni. Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság az Alkotmány 57. § (1) és (5) bekezdés sérelmére alapozott kérelmet elutasította.

Az indítványozó az Alkotmány 8. § (1) bekezdése sérelmét is felvetette. Az Alkotmány e szabálya az alapjogok tiszteletben tartásának és védelmének állami kötelezettségét fogalmazza meg. Mivel alapjogsérelem – a fentiek szerint – a Jstv. 5. § (1) bekezdése és az IM rendelet 6. § (1)–(2) bekezdése vonatkozásában nem állapítható meg, ezért értelemszerűen nem kerül szembe a szabályozás az Alkotmány 8. § (1) bekezdésével sem. Az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésébe foglalt diszkrimináció tilalom sérelmét pedig az indítványozó a jogorvoslat (bírói út) igénybevételéhez kapcsolódva fogalmazta meg, s mivel az Alkotmánybíróság e jogokkal való ellentétet nem állapított meg, így az alapjogok közötti alkotmányellenes különbségtétel sem merülhet föl.

Erre tekintettel az Alkotmánybíróság a Jstv. 5. § (1) bekezdése és az IM rendelet 6. § (1)–(2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

4. Az indítványozó az IM rendelet 10. § (1) bekezdés c) pontjának is kérte az alkotmányossági vizsgálatát. E rendelkezés szerint a felet az elsőfokú eljárást befejező határozat meghozatala után csak akkor lehet személyes költségmentességben részesíteni, ha az engedélyezés feltételei utóbb következtek be. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint e szabály – az indítványozó állításával ellentétben – nem az alkotmányos alapjogok sérelmét, hanem épp ellenkezőleg, azok érvényesülését segítik elő. Az IM rendelet 10. § (1) bekezdés c) pontja alapján a félnek arra van lehetősége, hogy számára az eljáró bíróság költségmentességet engedélyezzen akkor is, ha az anyagi helyzete időközben – az elsőfokú eljárást befejező határozat meghozatala után – vált kedvezőtlené. E szabály épp a fél megváltozott helyzetéhez igazítja a költségmentességre

jogosultság feltételeit, így az Alkotmány 8. § (1) bekezdésének, 57. § (1) és (5) bekezdésének, illetve a 70/A. §-ának a sérelme nem állapítható meg. Az Alkotmánybíróság ezért az indítványt e tekintetben is elutasította.

5. Az indítványozó a Jstv. 5. §-ának az IM rendelet 6. § (1) és (2) bekezdésének és 10. § (1) bekezdés c) pontjának a vizsgálatát az Európai Egyezménybe ütközés szempontjából is kezdeményezte. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § c) pontja az Alkotmánybíróságnak külön hatáskört biztosít jogszabály, valamint az állami irányítás egyéb jogi eszköze nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálatára. Ezt a vizsgálatot az Abtv. értelmében nem kezdeményezheti bárki. Az Abtv. 21. § (3) bekezdése szerint e hatáskörben indítványozásra jogosult: a) az Országgyűlés, annak állandó bizottsága vagy bármely országgyűlési képviselő, b) a köztársasági elnök, c) a Kormány vagy annak tagja, d) az Állami Számvevőszék elnöke, e) a Legfelsőbb Bíróság elnöke, f) a legfőbb ügyész. Az indítványozó nem tartozik az Abtv.-ben felsorolt indítványozásra jogosultak közé. Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3., a továbbiakban: Ügyrend) 29. § c) pontja szerint az Alkotmánybíróság az indítványt visszautasítja, ha megállapítható, hogy az eljárás indítványozására az indítványozónak nincs jogosultsága. Ezért e tekintetben az Alkotmánybíróság ezt az indítványt visszautasította.

Budapest, 2011. szeptember 27.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

1688/B/2010. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény 110. § (1) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására, és 2010. január 1. napjára visszamenőleges hatályú megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

Indokolás

I.

Az indítványozó a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (a továbbiakban: Gt.) 110. § (1) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását, és 2010. január 1. napjára visszamenőleges hatályú megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól. A támadott rendelkezés szerint ha a betéti társaságból valamennyi beltág vagy valamennyi kültag kiválik, a társaság az utolsó bel-, vagy kültag kiválásától számított hat hónapos jogvesztő határidő elteltével megszűnik, kivéve, ha a társaság e határidőn belül a társasági szerződése módosításával a betéti társaságként vagy közkereseti társaságként való működés törvényes feltételeit megteremti, és ezt a változást a cégbíróságnak bejelenti.

Az indítványozó álláspontja szerint a jogszabályhely nyelvtanilag megtévesztő, félreértelmezhető, és nem fejezi ki a bíróságok jelenleg alkalmazott gyakorlatát. Rámutat arra, hogy amennyiben a hat hónapos jogvesztő határidőt a bejelentés cégbírósághoz való beérkezésére vonatkozóan kell értelmezni, – ahogy azt a bírói gyakorlat teszi – akkor a társasági szerződés módosítására ténylegesen nem hat hónap, hanem annál rövidebb idő áll rendelkezésre. Utal még az indítványozó a Gt. 18. § (4) bekezdésére is, amely szerint a társasági szerződés módosítását – ha a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény ettől eltérően nem rendelkezik – a változás megtörténtétől számított harminc napon belül kell bejelenteni a cégbíróságnak.

A támadott rendelkezés alkotmányellenességét illetően az indítványozó eredeti beadványában az Alkotmány 8. § (1) bekezdésének sérelmét jelöli meg, majd hiánypótlásra való felhívását követően a jogorvoslathoz, valamint a közérdekű adatok megismeréséhez való jog sérelmére hivatkozik. Ez utóbbi tekintetében előadja, hogy az állampolgárnak joga van arra, hogy a közérdekű adatokat megismerje, és ezek közé tartozik valamennyi reá vonatkozó jogszabályi rendelkezés is. A jogszabályok megismerésé-

hez azonban szükséges többek között az egyértelmű és nyelvtanilag helyes, nem félreérthető fogalmazás is.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:

„8. § (1) A Magyar Köztársaság elismeri az ember sértetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait, ezek tiszteletben tartása és védelme az állam elsődrendű kötelessége.”

„57. § (5) A Magyar Köztársaságban a törvényben meghatározottak szerint mindenki jogorvoslattal élhet az olyan bírósági, közigazgatási és más hatósági döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. A jogorvoslati jogot – a jogviták ésszerű időn belüli elbírálásának érdekében, azzal arányosan – a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával elfogadott törvény korlátozhatja.”

„61. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás és a szólás szabadságához, továbbá a közérdekű adatok megismeréséhez, valamint terjesztéséhez.”

2. A Gt. indítvány által támadott szabálya:

„110. § (1) Ha a társaságból valamennyi beltág vagy valamennyi kültag kiválik, a társaság az utolsó beltág vagy az utolsó kültag kiválásától számított hat hónapos jogvesztő határidő elteltével megszűnik, kivéve, ha a társaság e határidőn belül a társasági szerződése módosításával a betéti társaságként vagy közkereseti társaságként való működés törvényes feltételeit megteremti, és ezt a változást a cégbíróságnak bejelenti.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

Az Alkotmány 8. § (1) bekezdése az ember alapvető jogairól, ezek sérthetetlen és elidegeníthetetlen voltáról, valamint ezek állam általi tiszteletben tartásáról és védelméről szól. A Gt. támadott rendelkezése az Alkotmány általános jellegű, normatív szabályával az alkotmányossági vizsgálat tekintetében értékelhető összefüggésbe nem hozható. Ugyanez a helyzet a jogorvoslathoz való jog, illetve a közérdekű adatok megismeréséhez való jogot illetően is. A jogorvoslathoz való jog lényegében annyit jelent, hogy a törvényben meghatározottak szerint mindenki jogorvoslattal élhet az olyan bírósági, közigazgatási és más hatósági döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti [Alkotmány 57. § (5) bekezdés], és a jogorvoslat tárgyában más szerv, vagy ugyanazon szerv magasabb fóruma kell, hogy eljárjon.

A közérdekű adatok megismeréséhez való jog értelemszerűen „közérdekű adat”-hoz kapcsolódhat, amely a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 2. § 4. pontja

szerint „az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő, valamint a tevékenységére vonatkozó, a személyes adat fogalma alá nem eső, bármilyen módon vagy formában rögzített információ vagy ismeret, függetlenül kezelésének módjától, önálló vagy gyűjteményes jellegétől”. A támadott jogszabályi rendelkezések a közérdekű adat törvényi fogalma alá nem vonhatók. [Az Alkotmánybíróság számos határozatában foglalkozott a közérdekű adatok kérdéskörének különböző vonatkozásaival, így pl. 83/2008. (VI. 13.) AB határozat, ABH 2008, 1407.; 36/2007. (VI. 6.) AB határozat, ABH 2007, 432.; 20/2007. (III. 29.) AB határozat, ABH 2007, 295. stb.]

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó által előadott indokok alapján az Alkotmány hivatkozott rendelkezései és a Gt. támadott szabálya között alkotmányossági szempontból értékelhető, közvetlen érdemi összefüggés nem áll fenn. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az értékelhető alkotmányossági összefüggés hiánya az indítvány elutasítását eredményezi [698/B/1990. AB határozat, ABH 1991, 716–717.; 35/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 197, 201.; 720/B/1997. AB határozat, ABH 1998, 1005, 1007.; 380/D/1999. AB határozat, ABH 2004, 1306, 1313–1314.], ezért az Alkotmánybíróság az indítványt a rendelkező részben foglaltak szerint elutasította.

Budapest, 2011. szeptember 27.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkócs Barnabás s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK VÉGZÉSEI

490/B/2004. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a magánnyugdíjról és magánnyugdíjpénztárakról szóló 1997. évi LXXXII. törvény 123. § (2)–(4) bekezdései alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló eljárást megszünteti.

Indokolás

Az indítványozók az Alkotmánybíróság előtt utólagos normakontrollra irányuló eljárást kezdeményeztek a magánnyugdíjról és magánnyugdíjpénztárakról szóló 1997. évi LXXXII. törvény (a továbbiakban: Mpt.) 123. § (2)–(4) bekezdései alkotmányellenességének megállapítása, és megsemmisítése iránt. Az indítványozók az Mpt. azon rendelkezéseit kifogásolták, amelyek 2002. december 31-ig tették csak lehetővé a társadalombiztosítási nyugdíjrendszerbe való visszalépést. Álláspontjuk szerint így nem valósul meg az Alkotmány 70/E. § (1)–(2) bekezdéseiben deklarált szociális biztonsághoz való jog, valamint a támadott rendelkezések ellentétesek az Alkotmány 70/C. §-ával, amely biztosítja a jogot a gazdasági és társadalmi érdekek védelme céljából szervezet alapításához, illetve az ahhoz való csatlakozáshoz. Az indítványozók hivatkoztak továbbá az Alkotmány 8. §-ára és 57. § (5) bekezdésére.

Bár az indítványozók az Mpt. teljes 123. §-a alkotmányosságának vizsgálatát kérték, az általuk támadott rendelkezések – miszerint a jogalkotó 2002. december 31-e után tiltja a társadalombiztosítási nyugdíjrendszerbe történő visszalépés lehetőségét – az Mpt. 123. § (2)–(4) bekezdéseiben találhatóak. Az Mpt. 123. § (1)–(5) bekezdéseit 2007. július 1-től hatályon kívül helyezte az egyes jogszabályok és jogszabályi rendelkezések hatályon kívül helyezéséről szóló 2007. évi LXXXII. törvény 2. § 317. pontja. Ezáltal az Mpt. az indítványozók által támadott rendelkezéseket nem tartalmazza.

Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü határozat 31. § e) pontja alapján az Alkotmánybíróság megszünteti az eljárást, ha az indítvány okafogyottá vált. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Mpt. 123. § (2)–(4) bekez-

dései alkotmányellenességének megállapítására irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszüntette.

Budapest, 2011. szeptember 20.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkó Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

342/B/2005. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány alapján meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Magyar Köztársaság 2005. évi költségvetéséről szóló 2004. évi CXXXV. törvény 30. § (6) bekezdése és 120. § (19) bekezdése alkotmányellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt benyújtott indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

1. Az Alkotmánybírósághoz két indítvány érkezett, amelyben az indítványozók a Magyar Köztársaság 2005. évi költségvetéséről szóló 2004. évi CXXXV. törvény

(a továbbiakban: Kvtv.) 120. § (19) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kezdeményezik.

Tekintettel arra, hogy az indítványozók ugyanazon jogszabályi rendelkezéssel kapcsolatos alkotmányossági problémát vetnek fel, az Alkotmánybíróság az ügyeket – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü határozat (ABK 2009. január, 3.; a továbbiakban: Ügyrend) 28. § (1) bekezdése alapján egyesítette és az indítványokat egy eljárásban bírálta el.

2. A Kvtv. 120. § (19) bekezdése a következő rendelkezést tartalmazza:

„(19) A személyes gondoskodást nyújtó szociális, illetve a gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmény, szolgáltatás nem állami fenntartója új intézmény, szolgáltatás vagy a 2004. évben már működő intézmény férőhelyszámának növekedése tekintetében 2005. évben akkor jogosult normatív hozzájárulásra, ha

a) személyes gondoskodást nyújtó alapszolgáltatás esetében működési engedély iránti kérelmét 2005. január 31-éig benyújtja,

b) az a) pont alá nem tartozó ellátások esetében normatíva-igényét 2005. január 31-éig bejelenti az intézmény székhelye, telephelye szerint illetékes Kincstár Területi Igazgatóságának a normatív hozzájárulás igényléséül szolgáló feladatmutató (férőhelyszám, ellátotti szám, szolgálat) és az igénybevétel várható időpontjának feltüntetése mellett.”

E rendelkezéssel összefüggésben az indítványozók a normatíva igénylésére nyitva álló rövid határidő alkotmányosságát vitatják. Az egyik indítványozó álláspontja szerint a felkészülési idő hiánya sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében szabályozott jogállamiságból folyó jogbiztonság követelményét. A másik indítványozó álláspontja szerint a vitatott szabályozás – mivel a normatíva igénylésére nyitva álló határidő a szociális biztonság érdekében az önkormányzatok számára előírt kötelező feladatok ellátását szolgáló, tervezett fejlesztések megvalósítását lehetetleníti el – sérti az Alkotmány 70/E. §-ában szabályozott szociális biztonsághoz való jogot, s az Alkotmány 8. § (1)–(2) bekezdését.

Ez utóbbi indítványozó ugyanezen alkotmányi rendelkezések sérelmére hivatkozással a Kvtv. 30. § (6) bekezdésének alkotmányossági vizsgálatát is kezdeményezi.

3. Az Országgyűlés 2010. november 16-i ülésnapján elfogadta a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról szóló 2010. évi CXIX. törvényt, melyben megváltoztatta az Alkotmánynak az Alkotmánybíróságra vonatkozó 32/A. §-át. Az alkotmánymódosítás 2010. november 20-án hatályba lépett. A módosított Alkotmány szerint: „32/A. § (1) Az Alkot-

mánybíróság az Alkotmányban meghatározott esetek kivételével felülvizsgálja a jogszabályok alkotmányosságát, illetőleg ellátja a törvénnyel hatáskörébe utalt feladatokat.

(2) A költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónemekről, illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket az Alkotmánybíróság akkor vizsgálhatja felül, ha az erre irányuló indítvány az alkotmányellenesség okaként kizárólag az élethez és emberi méltósághoz való jog, a személyes adatok védelméhez való jog, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadsága, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogok sérelmét jelöli meg, és nem tartalmaz egyéb okot.

(3) Az Alkotmánybíróság alkotmányellenesség megállapítása esetén megsemmisíti a törvényeket és más jogszabályokat. A költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónemekről, illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket az Alkotmánybíróság akkor semmisíti meg, ha azok tartalma az élethez és emberi méltósághoz való jogot, a személyes adatok védelméhez való jogot, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadságát, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogokat sérti.”

Az Országgyűlés ugyanezen az ülésnapján fogadta el az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvényt (a továbbiakban: Abtv.) módosításáról szóló 2010. évi CXX. törvényt (a továbbiakban: Abtm.), amely az Alkotmány 32/A. §-ával összhangban módosította az Abtv. 40. §-át. Az Abtm. ugyancsak 2010. november 20-án lépett hatályba, és rendelkezéseit az Abtm. 3. §-a szerint a folyamatban lévő eljárásokban is alkalmazni kell.

Mindezek alapján, az Alkotmánybíróság 2010. november 20-át követően a költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónemekről, illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket csak abban az esetben vizsgálhatja felül (és semmisítheti meg), ha az indítvány az alkotmányellenességet az élethez és emberi méltósághoz való jog, a személyes adatok védelméhez való jog, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadsága, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogok sérelmére alapozza. Így az Alkotmánybíróságnak minden esetben vizsgálnia kell, hogy az indítvány alapján a hatáskörébe tartozik-e az indítványozó által alkotmányellenesnek tartott törvény felülvizsgálata.

A jelen ügyben érintett, költségvetésről szóló törvény egyértelműen az Alkotmány 32/A. § (2) bekezdése által megjelölt körbe tartozik. Az indítványozók az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének, 8. § (1)–(2) bekezdésének, valamint 70/E. §-ának sérelmére hivatkoznak, ezek viszont nem tartoznak azon rendelkezések körébe, amelyek az Alkotmány 32/A. § (1) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság korlátozott felülvizsgálati hatáskörét megalapozzák.

Mindezeket figyelembe véve az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az eljárásra nincs hatásköre. Az Ügy-

rend 29. § b) pontja szerint az Alkotmánybíróság érdemi vizsgálat nélkül visszautasítja az indítványt, ha a kérelem elbírálására nincs hatásköre, így a kérelmet ennek megfelelően a rendelkező részben foglaltak szerint visszautasította.

Budapest, 2011. szeptember 20.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

868/B/2006. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára és megsemmisítésére irányuló indítványok alapján meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság az egészségügyi hozzájárulásról szóló 1998. évi LXVI. törvény 3. § (3) bekezdése alkotmányellenességének vizsgálatára és megsemmisítésére irányuló indítványokat visszautasítja.

Indokolás

I.

Az indítványozó az egészségügyi hozzájárulásról szóló – az egyes pénzügyi tárgyú törvények módosításáról szóló

2006. évi LXI. törvény által módosított – 1998. évi LXVI. törvény (a továbbiakban: Eho.tv.) 3. § (3) bekezdése alkotmányossági vizsgálatára és megsemmisítésére nyújtott be kérelmet. Az indítványozó szerint a törvényhozó azáltal, hogy a külön adózó jövedelmek után fizetendő egészségügyi hozzájárulás mértékét 4%-ról 14%-ra emelte, megsértette az Alkotmány 9. § (2) bekezdését, 13. és 14. §-át, a 35. § (1) bekezdés b) pontját, az 54. § (2) bekezdését, 70/A. §-át, 70/E. §-át és 70/I. §-át.

Egy másik indítványozó az Eho.tv. 3. § (3) bekezdés azon szabályának az alkotmányossági vizsgálatát és megsemmisítését kezdeményezte, amely szerint az ingatlan bérbeadásából származó egymillió forintot meghaladó jövedelem esetén a teljes összeg után kell a 14%-os egészségügyi hozzájárulást fizetni. Álláspontja szerint ez a szabály sérti az Alkotmány 9. § (1) bekezdésébe foglalt piacgazdaság elvét, és az arányos közteherviselést előíró 70/I. §-át.

Az Alkotmánybíróság az indítványokat – tárgyi azonosságukra való tekintettel – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü határozat (a továbbiakban: Ügyrend; ABK 2009. január, 3.) 28. § (1) bekezdése alapján egyesítette.

II.

1. Az Országgyűlés 2010. november 16-i ülésnapján elfogadta a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról szóló 2010. évi CXIX. törvényt, melyben megváltoztatta az Alkotmányban az Alkotmánybíróságra vonatkozó 32/A. §-át. Az alkotmánymódosítás 2010. november 20-án hatályba lépett. A módosított Alkotmány szerint: „32/A. § (1) Az Alkotmánybíróság az Alkotmányban meghatározott esetek kivételével felülvizsgálja a jogszabályok alkotmányosságát, illetőleg ellátja a törvénnyel hatáskörébe utalt feladatokat.

(2) A költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónemekről, illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket az Alkotmánybíróság akkor vizsgálhatja felül, ha az erre irányuló indítvány az alkotmányellenesség okaként kizárólag az élethez és emberi méltósághoz való jog, a személyes adatok védelméhez való jog, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadsága, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogok sérelmét jelöli meg, és nem tartalmaz egyéb okot.

(3) Az Alkotmánybíróság alkotmányellenesség megállapítása esetén megsemmisíti a törvényeket és más jogszabályokat. A költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónemekről, illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket az Alkotmánybíróság akkor semmisíti meg, ha azok tartalma az élethez és emberi méltósághoz

való jogot, a személyes adatok védelméhez való jogot, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadságát, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogokat sérti.”

Az Országgyűlés ugyanezen az ülésnapján fogadta el az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) módosításáról szóló 2010. évi CXX. törvényt (a továbbiakban: Abtm.), amely az Alkotmány 32/A. §-ával összhangban módosította az Abtv. 40. §-át. Az Abtm. ugyancsak 2010. november 20-án lépett hatályba, és rendelkezéseit az Abtm. 3. §-a szerint a folyamatban lévő eljárásokban is alkalmazni kell.

Mindezek alapján, az Alkotmánybíróság 2010. november 20-át követően a költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónemekről, illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket csak abban az esetben vizsgálhatja felül (és semmisítheti meg), ha az indítvány az alkotmányellenességet az élethez és emberi méltósághoz való jog, a személyes adatok védelméhez való jog, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadsága, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogok sérelmére alapozza. Így az Alkotmánybíróságnak minden esetben vizsgálnia kell, hogy az indítvány alapján a hatáskörébe tartozik-e az indítványozó által alkotmányellenesnek tartott törvény felülvizsgálata.

2. Jelen ügyben az indítványok az egészségügyi hozzájárulás-fizetési kötelezettség törvényi szabályainak alkotmányossági vizsgálatára irányulnak. Az Alkotmánybíróság a 37/1997. (VI. 11.) AB határozatában megállapította, hogy „az 1996. évi LXXXVIII. törvénnyel bevezetett egészségügyi hozzájárulás a társadalombiztosítási jogviszonyon kívül eső, olyan adó jellegű fizetési kötelezettség, amely nem érinti az egészségügyi szolgáltatások igénybevételére irányuló jogosultságot.” (ABH 1997, 234.) Ennek alapján megállapítható, hogy az egészségügyi hozzájárulás az Alkotmány 32/A. § (2)–(3) bekezdése és az Abtv. 40. §-a alapján a „központi adónem” fogalma alá tartozó köztehernek tekinthető, ezért az annak mértékét szabályozó törvény kívül esik az Alkotmánybíróság által felülvizsgálható jogszabályok körén.

Ugyanakkor az Alkotmány és az Abtv. új hatásköri szabályai lehetővé teszik az ilyen törvények felülvizsgálatát, ha az indítvány az élethez és emberi méltósághoz való jog, a személyes adatok védelméhez való jog, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadsága, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogok sérelmét jelöli meg, és nem tartalmaz egyéb okot. Jelen ügyben az indítványok az Alkotmány 9. § (1) és (2) bekezdésére, 13 és 14. §-ára, a 35. § (1) bekezdés *b)* pontjára, 54. § (2) bekezdésére, 70/A. §-ára, a 70/E. §-ára és 70/I. §-ára is hivatkoztak. Mivel az Alkotmány 32/A. § (2) bekezdése az ott megje-

lölt alkotmányos tételek esetén is csak akkor engedi meg a felülvizsgálatot, ha az indítvány „nem tartalmaz egyéb okot”, ezért az Alkotmánybíróság az indítványokat visszautasította.

Budapest, 2011, szeptember 27.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkócs Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

225/B/2007. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány alapján meghozta a következő:

v é g z é s t:

1. Az Alkotmánybíróság a Magyar Köztársaság 2007. évi költségvetéséről szóló 2006. évi CXXVII. törvény 3. számú mellékletének 11. *ea)* és *eb)* pontjába foglalt rendelkezés alkotmányellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt benyújtott indítványt visszautasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatások 2007. évi irányított területi kiegyenlítési rendszeréről szóló 239/2006. (XI. 30.) Korm. rendelet 3. § (2) bekezdés *d)* pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló eljárást megszünteti.

Indokolás

1. Az Alkotmánybírósághoz két indítvány érkezett, amelyben az indítványozók a szociális ellátás rendszerébe újonnan belépő jelzőrendszeres házi segítségnyújtást nyújtó szolgáltatók költségvetési támogatására vonatkozó 2007. évi szabályozás alkotmányosságát vitatják. Az indítványozók a Magyar Köztársaság 2007. évi költségvetéséről szóló 2006. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: Kvtv.) 3. számú mellékletének 11. *ea*) és *eb*) pontjába foglalt rendelkezés, valamint a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatások 2007. évi irányított területi kiegyenlítési rendszeréről szóló 239/2006. (XI. 30.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Kormr.) 3. § (2) bekezdés *d*) pontja alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kéri.

Tekintettel arra, hogy az indítványozók ugyanazon jogszabályok rendelkezéseivel kapcsolatos alkotmányossági problémát vetnek fel azonos alkotmányossági indokok alapján, az Alkotmánybíróság az ügyeket – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.; a továbbiakban: Ügyrend) 28. § (1) bekezdése alapján – egyesítette és az indítványokat egy eljárásban bírálta el.

2. Az indítványozók álláspontja szerint a Kvtv. vitatott szabályai sértik az Alkotmány 70/A. §-ában szabályozott jogegyenlőség követelményét, mivel önkényesen, alkotmányos indok nélkül tesznek különbséget azok között az önkormányzatok között, amelyek 2006-ban már részesültek költségvetési támogatásban és azok között, amelyek új belépőként működtetnek jelzőrendszeres házi segítségnyújtást. Egyik indítványozó hivatkozik arra is, hogy a Kvtv. vitatott szabályai önkényes megkülönböztetést alkalmaznak a hozzájárulás igénylése körében az önkormányzatok és a nem állami fenntartók között. Mindkét indítványozó utal arra, hogy a Kvtv.-nek az a szabálya, mely szerint az új belépők a költségvetési hozzájárulás 50%-ára tarthatnak csak igényt, sérti az Alkotmány 70/E. § (1) bekezdésében szabályozott szociális biztonsághoz való jogot. Az indítványozók szerint ezek a szabályok sértik az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe foglalt jogállamiságból folyó jogbiztonság követelményét. Az egyik indítványozó szerint azért, mert a jogalkotó nem biztosított megfelelő felkészülési időt a címzettek számára, a másik indítványozó szerint azért, mert a Kvtv. szabályai nem felelnek meg a normavilágosság követelményének, azok alapján a korábbi szabályozást is figyelembe véve nem állapítható meg egyértelműen, ki igényelheti és ki jogosult a hozzájárulás igénybevételére.

A Kormr. 3. § (2) bekezdésének *d*) pontjába foglalt előírás az indítványozók szerint sérti a jogbiztonság követelményét, mert – azzal, hogy lehetőséget ad arra, hogy a minisztérium a befogadási kérelemmel kapcsolatos eljárásban kikérje az illetékes módszertani intézmény véleményét –

nyét – olyan szerv bevonását teszi lehetővé az eljárásba, amelytől érdekeltsége miatt az ügyben elfogulatlan, pártatlan vélemény nem várható.

3. Az Országgyűlés 2010. november 16-i ülésnapján elfogadta a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról szóló 2010. évi CXIX. törvényt, melyben megváltoztatta az Alkotmánynak az Alkotmánybíróságra vonatkozó 32/A. §-át. Az alkotmánymódosítás 2010. november 20-án hatályba lépett. A módosított Alkotmány szerint: „32/A. § (1) Az Alkotmánybíróság az Alkotmányban meghatározott esetek kivételével felülvizsgálja a jogszabályok alkotmányosságát, illetőleg ellátja a törvénnyel hatáskörébe utalt feladatokat.

(2) A költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónemekről, illetvekekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket az Alkotmánybíróság akkor vizsgálhatja felül, ha az erre irányuló indítvány az alkotmányellenesség okaként kizárólag az élethez és emberi méltósághoz való jog, a személyes adatok védelméhez való jog, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadsága, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogok sérelmét jelöli meg, és nem tartalmaz egyéb okot.

(3) Az Alkotmánybíróság alkotmányellenesség megállapítása esetén megsemmisíti a törvényeket és más jogszabályokat. A költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónemekről, illetvekekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket az Alkotmánybíróság akkor semmisíti meg, ha azok tartalma az élethez és emberi méltósághoz való jogot, a személyes adatok védelméhez való jogot, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadságát, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogokat sérti.”

Az Országgyűlés ugyanezen az ülésnapján fogadta el az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvényt (a továbbiakban: Abtv.) módosításáról szóló 2010. évi CXX. törvényt (a továbbiakban: Abtvm.), amely az Alkotmány 32/A. §-ával összhangban módosította az Abtv. 40. §-át. Az Abtvm. ugyancsak 2010. november 20-án lépett hatályba, és rendelkezéseit az Abtvm. 3. §-a szerint a folyamatban lévő eljárásokban is alkalmazni kell.

Mindezek alapján, az Alkotmánybíróság 2010. november 20-át követően a költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónemekről, illetvekekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket csak abban az esetben vizsgálhatja felül (és semmisítheti meg), ha az indítvány az alkotmányellenességet az élethez és emberi méltósághoz való jog, a személyes adatok védelméhez való jog, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadsága, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogok sérelmére alapozza. Így az Alkotmánybíróságnak minden esetben vizsgálnia kell, hogy az indítvány alapján a hatáskörébe tartozik-e az indítványozó által alkotmányellenesnek tartott törvény felülvizsgálata.

4. Az indítványozók a Magyar Köztársaság 2007. évi költségvetéséről szóló 2006. évi CXXVII. törvénynek a jelzőrendszeres házi segítségnyújtáshoz nyújtott költségvetési hozzájárulásra vonatkozó szabályait támadják. Egyértelműen megállapítható, hogy az indítványok az Alkotmány 32/A. § (2) bekezdése szerinti, „költségvetésről” szóló törvénybe foglalt rendelkezés alkotmányosságát vitatják, tehát olyan törvénnyel kapcsolatban kérik az alkotmányellenesség megállapítását, amelynek felülvizsgálatára az Alkotmánybíróságnak az Alkotmány 32/A. § (2) bekezdése alapján csak korlátozottan van hatásköre. Ezért az Alkotmánybíróságnak vizsgálnia kellett azt is, hogy az indítványozók által felhívott alkotmányi rendelkezések azon alkotmányi szabályok körébe tartoznak-e, amelyek sérelme az Alkotmány 32/A. § (2) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság korlátozott felülvizsgálati hatáskörét megalapozza. Az indítványozók az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének, a 70/A. § (1) bekezdésének, valamint a 70/E. §-ának sérelmére alapítják indítványukat. Az Alkotmány 32/A. §-a alapján az Alkotmánybíróság felülvizsgálati jogkörét az élethez és emberi méltósághoz való jog, a személyes adatok védelméhez való jog, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadsága, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogok sérelme alapozza meg. Az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében szabályozott jogállamiságból folyó jogbiztonság követelménye és a 70/E. §-ában szabályozott szociális biztonsághoz való jog megsértésére hivatkozó indítvány alapján a Kvtv.-nek az indítványozók által vitatott rendelkezései nem vizsgálhatók.

Mindezekre tekintettel megállapítható, hogy az indítványozók olyan alkotmányi rendelkezésekre hivatkoztak, amelyek sérelme az Alkotmány 32/A. § (2) bekezdése alapján nem vizsgálható. Így az Alkotmánybíróság a Kvtv. vitatott szabályainak felülvizsgálata tekintetében hatáskörének hiányát állapította meg, ennek megfelelően – az Ügyrend 29. § b) pontja alapján – a Kvtv. 3. számú mellékletének 11. ea) és eb) pontjába foglalt rendelkezések alkotmányosságának vizsgálata iránt benyújtott indítványokat visszautasította.

5. Mindkét indítványozó kezdeményezte a Kormr. 3. § (2) bekezdés d) pontjába foglalt szabály alkotmányellenességének megállapítását is.

A Kormr. a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatások 2007. évi irányított területi kiegyenlítési rendszerére vonatkozó szabályokat tartalmazza. Azaz szabályai egyetlen naptári évre, 2007-re voltak irányadók. A 2008-as évre a Kormány a Kormr. szabályozási körében új rendeletet – a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatások 2008. évi irányított területi kiegyenlítési rendszeréről 260/2007. (X. 4.) Korm. rendeletet – fogadott el. A Kormr. a 2007. naptári év végével végrehajtottá, s így az indítvány okafogyottá vált.

Az Alkotmánybíróság az Ügyrend 31. § e) pontja szerint az eljárást megszünteti, ha az indítvány benyújtása után okafogyottá vált. Az Alkotmánybíróság emiatt a

Kormr. 3. § (2) bekezdés d) pontja alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló eljárását az Ügyrend 31. § e) pontja alapján megszüntette.

Budapest, 2011. szeptember 27.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Balsai István s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k., *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k., *Dr. Holló András s. k.,*
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k., *Dr. Kovács Péter s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s.k., *Dr. Stumpf István s.k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k., *Dr. Szívós Mária s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

433/B/2011. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a költségvetési szerveknél foglalkoztatottak 2011. évi kompenzációjáról szóló 352/2010. (XII. 30.) Korm. rendelet 2. § (3) bekezdése, 7. §-a, valamint 2. melléklete alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló eljárást megszünteti.

Indokolás

1. Az indítványozó – a Független Rendőr Szakszervezet főtitkára – az Alkotmánybíróság előtt utólagos normakontrollra irányuló eljárást kezdeményezett a költségvetési szerveknél foglalkoztatottak 2011. évi kompenzációjáról szóló 352/2010. (XII. 30.) Korm. rendelet (a tovább-

biakban: Korm. rendelet) 2. § (3) bekezdése, 7. §-a, valamint 2. melléklete alkotmányellenességének megállapítására és a kihirdetés időpontjára visszamenőleges hatállyal történő megsemmisítése iránt. A Korm. rendelet 2. §-a tartalmazza a 2011. évi adó- és járulékváltozások ellentételezésére szolgáló kompenzációra való jogosultság feltételeit. Az indítványozó álláspontja szerint a Korm. rendelet 2. §-ában foglalt szabályok egyike sem tartalmaz olyan kitételt, miszerint a jogosult és házastársa/élettársa közül csak egyikük vehetné igénybe a kompenzációt. A Korm. rendelet 2. mellékletében található Nyilatkozat szerint ugyanakkor, ha a jogosulttal közös háztartásban élő házastárs/élettárs szintén költségvetési szervnél foglalkoztatott, egyiküknek le kell mondania a kompenzáció igénybe vételéről. Az indítványozó szerint a Korm. rendelet 2. §-a és 2. melléklete ellentétes feltételeket állít, amely a jogbiztonság elvébe – konkrétan a normavilágosság elvébe – ütközik. Hivatkozik arra, hogy mivel a melléklet a jogszabály törzsszövegéhez kapcsolódó, technikai kiegészítő szerkezeti egység, nem tartalmazhat önálló normatív rendelkezést, azaz nem állapíthat meg jogokat és kötelezettségeket, valamint nem is korlátozhatja azokat. Álláspontja szerint a Korm. rendelet 2. melléklete olyan korlátozó rendelkezéseket rögzít, amelyek a jogszabály főszövegében nem találhatóak meg, ezért sérti a jogbiztonságot és a jogállamiság követelményét.

2. A Korm. rendeletet 2011. IV. 16-tól módosította a költségvetési szerveknél foglalkoztatottak 2011. évi kompenzációjáról szóló 352/2010. (XII. 30.) Korm. rendelet módosításáról szóló 66/2011. (IV. 15.) Korm. rendelet (a továbbiakban Korm. rendelet 2). A Korm. rendelet 2 – többek között – kiegészítette a Korm. rendelet 2. §-át a (9) bekezdéssel, amelynek alapján „a (3) bekezdés szerinti kompenzációra a házas- vagy élettársak kizárólag egyike jogosult, a 7. § szerinti nyilatkozatuk alapján”. Így az újon-

nan beiktatott szabállyal a jogalkotó megszüntette az indítványozó szerint alkotmányellenes ellentétet.

Ennek következtében az indítvány oka fogyottá vált, ezért az Alkotmánybíróság az eljárást az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3) 31. § e) pontjában foglaltak alapján megszüntette.

Budapest, 2011. szeptember 27.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkó Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG ELNÖKÉNEK VÉGZÉSE

879/II/2011. AB elnöki végzés

Az Alkotmánybíróság elnöke alkotmányjogi panasz és mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az indítványt elutasítom.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó alkotmányjogi panaszának nevezett beadványában kérte a Legfelsőbb Bíróság Pfv.VIII. 20.908/2010/6.

számú ítéletének megsemmisítését arra hivatkozással, hogy álláspontja szerint az eljáró hatóságok, azok képviselői és a bíróságok megsértették az Alkotmány több rendelkezését [54. § (1) bekezdés, 57. § (1) és (5) bekezdés, 61. § (1) bekezdés, 64. §, 70/A. § (2) bekezdés, 70/K. §]. Az indítványozó emellett mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását kezdeményezte, mert véleménye szerint a legfőbb ügyész eljárása során nem biztosított alkotmányos jogainak érvényesülése, annak garanciái hiányoznak.

Az Alkotmánybíróság főtítkára tájékoztatta az indítványozót arról, hogy a bíróságok és hatóságok eljárásának felülvizsgálata nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe. Felhívta továbbá az indítványozó figyelmét arra, hogy a beadványa nem felel meg az alkotmányjogi panasz feltételeinek, valamint nem tekinthető a mulasztásban

megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló kérelemnek sem.

A tájékoztatás ellenére az indítványozó továbbra is fenntartotta kérelmét, és kérte panaszának alkotmányossági vizsgálatát.

II.

Az indítvány nyilvánvalóan alaptalan.

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. §-a szerint az Alkotmánybíróság a jogszabályok és a közjogi szervezetszabályozó eszközök alkotmányellenességét vizsgálja. Az Abtv. 22. § (2) bekezdése szerint az indítványnak a kérelem alapjául szolgáló ok megjelölése mellett határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3; a továbbiakban: Ügyrend) 21. § (2) bekezdése értelmében a kérelem akkor tekinthető határozottnak, ha az indítvány tartalmazza: a vizsgálandó jogszabály megjelölése mellett az Alkotmánynak azokat a rendelkezéseit, amelyeket – az indítványozó állítása szerint – a hivatkozott jogszabályok sértenek. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint nem elegendő az Alkotmány egyes felhívott rendelkezéseire hivatkozni, az indítványban részletesen meg kell indokolni, hogy a megsemmisíteni kért jogszabály miért és mennyiben sérti az Alkotmány egyes felhívott rendelkezéseit. (654/H/1999. AB végzés, ABH 2001, 1645.; 472/B/2000. AB végzés, ABH 2001, 1655.; 494/B/2002. AB végzés, ABH 2002, 1783, 1784.)

Az Abtv. 48. §-a alapján alkotmányos jogainak megsértése miatt alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz az, akinek a jogséremlene az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be és egyéb jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, illetőleg

más jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Alkotmányjogi panasz esetén eljárási feltétel még, hogy a panasz benyújtására a jogerős határozat kézbesítésétől számított 60 napon belül kerüljön sor, csatolni kell az összes vonatkozó határozatot, melyből kiderül, hogy a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, s igazolni kell bírósági tértivevényrel a jogerős határozat kézbesítésének az idejét [pl. 23/1991. (V. 18.) AB végzés, ABH 1991, 361, 362.; 46/2003. AB határozat, ABH 2003, 488, 510.]. Alkotmányjogi panasz mulasztásban megnyilvánuló alkotmánysértés megállapítására nem terjeszthető elő, ez az Abtv. vonatkozó rendelkezéseiből nem vezethető le (1044/B/1997. AB határozat, ABH 2004, 1160, 1176.; 986/B/1999. AB határozat, ABH 2005, 889, 900.; 276/D/2002. AB határozat, ABH 2006, 1369, 1373.).

Az indítványozó kérelmében nem valamely jogszabály vagy közjogi szervezetszabályozó eszköz alkotmányellenességét állítja, hanem alkotmányjogi sérelmét továbbra is a bíróságok és a hatóságok állítólagos törvénysértő és alkotmánysértő eljárásaira alapozta. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a jogalkalmazási gyakorlat alkotmányosságának vizsgálatára az Alkotmánybíróságnak nincs hatásköre. Nincs hatásköre továbbá a jogalkalmazói gyakorlat közvetlen irányítására konkrét határozatok „alkotmányossági szempontú” vizsgálata révén és nem utasíthatja a bíróságokat meghatározott eljárások lefolytatására, döntések meghozatalára (összefoglalóan pl.: 57/1991. (XI. 8.) AB határozat, ABH 1991, 272, 277.; 1267/D/1997. AB végzés, ABH 1998, 1131, 1132.; 744/B/2002. AB végzés, ABK 2008. június, 1072–1073.).

A fentiekre tekintettel az alkotmányjogi panasz és mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványt az Abtv. 23. § (1) bekezdése alapján – mint nyilvánvalóan alaptalant – elutasítom.

Budapest, 2011. szeptember 23.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke